

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
JEAN RICHARD DE LA TOUR IŠVADA,
pateikta 2023 m. spalio 19 d.¹

Byla C-352/22

A

dalyvaujant

Generalstaatsanwaltschaft Hamm

(*Oberlandesgericht Hamm* (Hamo aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bendra prieglobsčio politika – Valstybės narės priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą – Pabėgėlis, kuris po šio sprendimo gyvena kitoje valstybėje narėje – Trečiosios šalies, kuri yra pabėgėlio kilmės šalis, prašymas jį išduoti, skirtas šio pabėgėlio gyvenamosios vietos valstybei narei – Direktyva 2011/95/ES – 21 straipsnio 1 dalis – Direktyva 2013/32/ES – 9 straipsnio 2 ir 3 dalys – Sprendimo suteikti pabėgėlio statusą poveikis vykstant ekstradicijos procedūrai – SESV 78 straipsnio 2 dalis – Bendra Europos prieglobsčio sistema – Sprendimų suteikti pabėgėlio statusą tarpusavio pripažinimo tarp valstybių narių principo nebuvimas – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnis ir 19 straipsnio 2 dalis – Pabėgėlio apsauga nuo ekstradicijos – Negrąžinimo principas“

I. Įžanga

1. Teigiama, kad „pabėgėlių teisė ir ekstradicijos teisė nuo seno susijusios glaudžiais ir sudėtingais ryšiais“². Vis dėlto šių dviejų tarptautinės teisės šakų negalima painioti tarpusavyje ir kiekviena iš jų laipsniškai įgijo „savo norminę autonomiją“³, tačiau jos turi derėti su tarptautine žmogaus teisių teise⁴, kuria negrąžinimo principas iš esmės įtvirtintas teisiškai⁵.

¹ Originalo kalba: prancūzų.

² Žr. Chetail, V., „Les relations entre le droit de l'extradition et le droit des réfugiés: étude de l'article 1F(B) de la convention de Genève du 28 juillet 1951“, Chetail, V., ir Laly-Chevalier, C., „Asile et extradition – Théorie et pratique de l'exclusion du statut de réfugié“, Bruylant, Briuselis, 2014, p. 65–91, visų pirma p. 65. Šis autorius paaiškina, kad „istoriniu požiūriu ekstradicijos teisės veikiamos pabėgėlių teisės kategorijos susiformavo per ilgą reglamentavimo procesą, kuris savo apogėjų pasiekė XIX a. <...>. Ir faktiškai, ir teisiškai prieglobsčio teisė tarpvalstybiniuose santykiuose buvo ilgai suvokiama kaip ekstradicijos taisyklės išimtis. Tuo metu politinių nusikaltėlių neišdavimo principas buvo akivaizdžiausia prieglobsčio išraiška, o atsisakymas išduoti išreiškė pabėgėliui jį priėmusios valstybės suteikiamą apsaugą“. Taigi „neišdavimo už politinius nusikaltimus principas daugeliu aspektų parodo konceptualų ir norminį modelį to, kas vėliau virto tarptautine pabėgėlių teise. Jo indėlis yra dvejopas. Jis apima dvi pagrindines šiuolaikinės pabėgėlių teisės sąvokas: pabėgėlio sąvokos apibrėžtį ir negrąžinimo principą“.

³ Žr. Chetail, V., *op. cit.*, p. 66. Šios dvi teisės šakos „nuo šiol turi skirtingus teisinius pagrindus, specialias procedūras ir joms būdingą dalyką“.

⁴ Dėl pagrindinių teisių apsaugos ekstradicijos srityje žr. Costa, M. J., „Human Rights“, *Extradition Law: Reviewing Grounds for Refusal from the Classic Paradigm to Mutual Recognition and Beyond*, Brill Nijhoff, Leidenas, 2019, p. 73–114.

⁵ Žr. Chetail, V., *op. cit.*, p. 89.

2. Be to, kaip yra nurodęs Jungtinių Tautų vyriausiasis pabėgėlių reikalų komisaras (VPRK)⁶, „tarptautinė pabėgėlių apsauga ir baudžiamosios teisės taikymas nėra tarpusavyje nesuderinami. 1951 m. Konvencija dėl pabėgėlių statuso <...> ir jos 1967 m. Protokolas neapsaugo nusikaltimą padariusių pabėgėlių ar prieglobsčio prašytojų nuo baudžiamojo persekiojimo ir pagal tarptautinę pabėgėlių teisę jų nedraudžiama bet kokiomis aplinkybėmis išduoti <...>. Vis dėlto, jeigu prašomas išduoti asmuo <...> yra pabėgėlis arba prieglobsčio prašytojas, būtina atsižvelgti į ypatingus jo apsaugos poreikius.“

3. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą suteikia Teisingumo Teismui galimybę patikslinti ryšį tarp Sąjungos teisės normų tarptautinės apsaugos srityje ir valstybių narių kompetencijos ekstradicijos srityje, siekiant atsižvelgti į asmens, turinčio pabėgėlio statusą kitoje valstybėje narėje nei ta, kuri yra atsakinga už prašymo jį išduoti nagrinėjimą, specialiuosius apsaugos poreikius.

4. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos⁷ 9 straipsnio 2 ir 3 dalių ir 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų⁸ 21 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.

5. Šioje byloje keliamas keblus klausimas, ar vienos valstybės narės priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą yra privalomas kitoms valstybėms narėms, t. y. ar jos yra saistomos šio sprendimo ir todėl negali nuo jo nukrypti. Šis klausimas labai svarbus visai bendrai Europos prieglobsčio sistemai. Jis pateiktas nagrinėjant Turkijos valdžios institucijų pateiktą ekstradicijos prašymą, skirtą Vokietijos valdžios institucijoms, kad būtų vykdomas Vokietijoje gyvenančio Turkijos piliečio, kuriam Italijos valdžios institucijos dėl politinio persekiojimo Turkijoje pavojaus anksčiau suteikė pabėgėlio statusą, baudžiamasis persekiojimas.

6. Taigi Teisingumo Teismas turi nuspręsti, ar valstybės narės priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą pagal Sąjungos teisę yra privalomas vykdant ekstradicijos procedūrą kitoje valstybėje narėje, t. y. ar institucija, kompetentinga vykdyti šią procedūrą, būtų priversta atsisakyti išduoti asmenį tol, kol galioja šis sprendimas.

7. Šioje išvadoje nurodysiu priežastis, dėl kurių manau, kad nors pagal šiuo metu galiojančią Sąjungos teisę vienoje valstybėje narėje priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą nėra privalomas institucijai, atsakingai už ekstradicijos prašymo nagrinėjimą kitoje valstybėje narėje, ekstradicijos procedūra turi būti vykdoma laikantis Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos⁹ 18 straipsnyje įtvirtintos teisės į prieglobstį ir apskritai negrąžinimo principo, kuris,

⁶ Žr. 2008 m. balandžio mėn. Gaires dėl pabėgėlių ekstradicijos ir tarptautinės apsaugos, toliau – VPRK gairės (2 punktas).

⁷ OL L 180, 2013, p. 60.

⁸ OL L 337, 2011, p. 9.

⁹ Toliau – Chartija.

kaip pagrindinė teisė, užtikrinamas tame pačiame Chartijos straipsnyje, siejamame su Konvencijos dėl pabėgėlių statuso¹⁰, papildytos Protokolu dėl pabėgėlių statuso¹¹ (toliau – Ženevos konvencija), 33 straipsniu, ir Chartijos 19 straipsnio 2 dalyje¹².

II. Teisinis pagrindas

A. *Tarptautinė teisė*

1. *Ženevos konvencija*

8. Ženevos konvencijos 33 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Nė viena Susitariančioji valstybė jokių būdu neišsiunčia ir negrąžina pabėgėlio į šalį, kur jo gyvybei ar laisvei grėstų pavojus dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių pažiūrų.“

2. *Europos konvencija dėl ekstradicijos*

9. Vokietijos Federacinės Respublikos ir Turkijos Respublikos santykiai ekstradicijos srityje reglamentuojami Europos konvencijos dėl ekstradicijos¹³. Šios konvencijos 3 straipsnio 1 ir 2 dalys suformuluotos taip:

„1. Jei prašomoji Šalis traktuoja nusikaltimą, dėl kurio yra prašoma ekstradicijos, kaip politinį ar su politiniu nusikaltimu susijusį nusikaltimą, ji gali nusikaltėlio neišduoti.

2. Ta pati taisyklė yra taikoma tada, jei prašomoji Šalis turi svarbių priežasčių tikėti, kad prašymas išduoti asmenį už kriminalinį nusikaltimą buvo pateiktas tam, kad asmuo būtų teismo tvarka persekiojamas ir baudžiamas dėl jo rasės, religijos, tautybės ar politinių įsitikinimų, arba kad šios priežastys galėjo lemti to asmens padėtį.“

B. *Sąjungos teisė*

1. *Direktyva 2011/95*

10. Direktyvos 2011/95 11 straipsnyje nustatyti atvejai, kai trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės nustoja būti pabėgėliu. Šios direktyvos 12 straipsnis susijęs su pabėgėlio statuso nesuteikimo atvejais.

¹⁰ Pasirašyta 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje (*Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys*, 189 t., p. 150, Nr. 2545 (1954)) ir įsigaliojusi 1954 m. balandžio 22 d.

¹¹ Sudarytas Niujorke 1967 m. sausio 31 d. ir įsigaliojęs 1967 m. spalio 4 d.

¹² Žr., be kita ko, 2023 m. liepos 6 d. Sprendimą *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Pabėgėlis, padaręs sunkų nusikaltimą)* (C-663/21, toliau – Sprendimas *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Pabėgėlis, padaręs sunkų nusikaltimą)*, EU:C:2023:540, 49 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

¹³ Pasirašyta Paryžiuje 1957 m. gruodžio 13 d. (*Europos Tarybos sutarčių serija*, Nr. 24).

11. Pagal minėtos direktyvos 13 straipsnį „valstybės narės suteikia pabėgėlio statusą trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės, kuris priskiriamas prie pabėgėlių pagal II ir III skyrius.“

12. Tos pačios direktyvos 14 straipsnyje reglamentuojamas pabėgėlio statuso „panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą“.

13. Direktyvos 2011/95 21 straipsnio „Apsauga nuo grąžinimo“ 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės laikosi negrąžinimo principo pagal tarptautinius įsipareigojimus.“

2. Direktyva 2013/32

14. Direktyvos 2013/32 9 straipsnis „Teisė likti valstybėje narėje prašymo nagrinėjimo metu“ suformuluotas taip:

„1. Tik taikant šią tvarką prašytojams leidžiama likti valstybėje narėje, kol sprendžiančioji institucija priima sprendimą pagal pirmosios instancijos procedūras, nustatytas III skyriuje. Ta teisė likti nesuteikia teisės į leidimą gyventi šalyje.

2. Valstybės narės gali daryti išimtį tik tais atvejais, kai asmuo pateikia paskesnę prašymą, nurodytą 41 straipsnyje, arba kai jos atitinkamai perduoda arba išduoda asmenį kitai valstybei narei, remdamosi įsipareigojimais pagal Europos arešto orderį <...> arba kitais įsipareigojimais, arba įsipareigojimais trečiajai šaliai arba tarptautiniams baudžiamiesiems teismams.

3. Valstybė narė pagal 2 dalį gali išduoti prašytoją trečiajai šaliai, tik jeigu kompetentingos institucijos yra įsitikinusios, kad priėmus sprendimą dėl išdavimo asmuo nebus tiesiogiai arba netiesiogiai grąžintas pažeidžiant tos valstybės narės tarptautinius įsipareigojimus ir įsipareigojimus Sąjungai.“

C. Vokietijos teisė

15. Pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms taikytinos redakcijos 1982 m. gruodžio 23 d. *Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen* (Įstatymas dėl savitarpio tarptautinės pagalbos baudžiamosiose bylose; toliau – IRG)¹⁴ 6 straipsnio 2 dalis suformuluota taip:

„Ekstradicija draudžiama, kai yra rimtas pagrindas daryti prielaidą, kad baudžiamojon atsakomybėn patrauktas asmuo ekstradicijos atveju bus persekiojamas ar baudžiamas dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių pažiūrų arba kad jo padėtis pablogės dėl vienos iš šių priežasčių.“

¹⁴ BGBl. 1982 I, p. 2071.

16. 1992 m. birželio 26 d. *Asylgesetz* (Prieglobsčio įstatymas)¹⁵ (2008 m. rugsėjo 2 d. paskelbta redakcija)¹⁶ su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2021 m. liepos 9 d. įstatymu¹⁷, 6 straipsnyje nustatyta:

„Sprendimas dėl prieglobsčio prašymo yra privalomas visais atvejais, kai prieglobsčio arba tarptautinės apsaugos suteikimas, kaip tai suprantama pagal 1 straipsnio 1 dalies 2 punktą, turi teisinę reikšmę. Ši nuostata netaikoma ekstradicijos procedūrai ir *Aufenthaltsgesetz* [Užsieniečių apsigyvenimo įstatymas] 58a straipsnyje numatyta procedūrai¹⁸.“

III. Faktinės aplinkybės pagrindinėje byloje ir prejudicinis klausimas

17. A. yra kurdų tautybės Turkijos pilietis. 2010 m. jis išvyko iš Turkijos.

18. 2010 m. gegužės 19 d. galutiniu sprendimu Italijos valdžios institucijos suteikė A. pabėgėlio statusą, motyvuodamos tuo, kad jam gresia Turkijos valdžios institucijų politinis persekiojimas dėl jo paramos Kurdistano darbininkų partijai (PKK). Šis statusas galioja iki 2030 m. birželio 25 d.

19. Nuo 2019 m. liepos mėn. A. gyvena Vokietijoje.

20. Remiantis 2020 m. birželio 3 d. Turkijos teismo išduotu arešto orderiu, Tarptautinė kriminalinės policijos organizacija (Interpolas) paskelbė perspėjimą, kad A. būtų suimtas ekstradicijos tikslais, kad būtų vykdomas jo baudžiamasis persekiojimas už tyčinį nužudymą. A. buvo kaltinamas tuo, kad 2009 m. rugsėjo 9 d. Bingele (Turkija) po žodinio konflikto su tėvu ir broliu iššovė iš ginklo, kulka pataikė į motiną. Nuo patirtų sužalojimų ji mirė ligoninėje.

21. 2020 m. lapkričio 18 d. A. buvo sulaikytas Vokietijoje ir nuo 2020 m. lapkričio 23 d. iki 2022 m. balandžio 14 d. buvo laikomas suimtas ekstradicijos tikslu.

22. 2021 m. lapkričio 2 d. nutartimi *Oberlandesgericht Hamm* (Hamo aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija), kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šioje byloje, pripažino A. ekstradiciją į Turkiją priimtina. Šis teismas nusprendė, kad kliūčių ekstradicijai nėra, kaip tai suprantama pagal IRG 6 straipsnio 2 dalį ir Europos konvencijos dėl ekstradicijos 3 straipsnio 1 ir 2 dalis. Minėtas teismas mano, kad, atsižvelgiant į A. pateiktus argumentus, jo pateiktus dokumentus ir perduotą informaciją, susijusią su prieglobsčio procedūra Italijoje, nėra rimtų priežasčių manyti, kad nepolitine nusikalstama veika grindžiamas ekstradicijos prašymas buvo pateiktas siekiant persekioti ar nubausti A. už politines pažiūras arba kad ekstradicijos atveju jo padėtis galėtų pablogėti dėl tokių priežasčių.

23. Italijos valdžios institucijų sprendimas suteikti pabėgėlio statusą netrukdytų išduoti A. Turkijai. Iš tiesų tai yra dvi skirtingos procedūros, per kurias gali būti priimti skirtingi sprendimai. Vis dėlto, nors pagal Vokietijos teisę sprendimas suteikti pabėgėlio statusą nėra privalomas ekstradicijos procedūrai, jis galėtų būti rodiklis, siekiant atskirai išnagrinėti IRG 6 straipsnio 2 dalyje ir Europos konvencijos dėl ekstradicijos 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytas sąlygas.

¹⁵ BGBl. 1992 I, p. 1126.

¹⁶ BGBl. 2008 I, p. 1798.

¹⁷ BGBl. 2021 I, p. 2467.

¹⁸ BGBl. 2008 I, p. 162.

24. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pats įvertino A. politinio persekiojimo pavojų, atsižvelgdamas į padėtį Turkijoje. Remdamasis turimais įrodymais, jis nusprendė, kad Turkijos valdžios institucijų pateiktas patikinimas, jog, išdavus A. į Turkiją, vykdant jo baudžiamojo persekiojimo procesą bus užtikrinta jo teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, yra įtikinamas. Be to, minėtas teismas mano, kad tuo atveju, jei A. būtų išduotas Turkijai, nekiltų rimtas ir konkretus pavojus, kad ten bus vykdomas jo politinis persekiojimas, todėl Ženevos konvencijos 33 straipsnyje įtvirtintas negrąžinimo principas taip pat nėra kliūtis šiai ekstradicijai.

25. *Bundesverfassungsgericht* (Federalinis Konstitucinis Teismas, Vokietija) panaikino tokią nutartį, išnagrinėjęs A. pateiktą konstitucinį skundą. Kaip iš esmės matyti iš 2022 m. kovo 30 d. priimto šio teismo sprendimo, *Oberlandesgericht Hamm* (Hamo aukštesnysis apygardos teismas) nepateikė Teisingumo Teismui prejudicinio klausimo, kuris yra svarbus siekiant išspręsti pagrindinę bylą ir į kurią dar nebuvo atsakyta: ar pagal Sąjungos teisę tai, kad Italijos valdžios institucijos suteikė A. pabėgėlio statusą, įpareigoja Vokietijoje vykdant ekstradicijos procedūrą, todėl privaloma atsisakyti jį išduoti į Turkiją¹⁹.

26. Gražinus bylą *Oberlandesgericht Hamm* (Hamo aukštesnysis apygardos teismas), šis turi iš naujo priimti sprendimą dėl ekstradicijos prašymo. Šis teismas pabrėžia, kad pirmesniame šios išvados punkte nurodytas klausimas, kurio Teisingumo Teismas dar nėra nagrinėjęs, doktrinoje vertinamas prieštaringai.

27. Dalis autorių yra už sprendimo dėl pabėgėlio statuso suteikimo privalomąjį poveikį vykstant ekstradicijos procedūrai. Šie autoriai iš Direktyvos 2013/32 9 straipsnio 2 ir 3 dalių, kuriose numatyta galimybė išduoti tarptautinės apsaugos prašytoją į trečiąją šalį, jeigu kompetentingos institucijos yra įsitikinusios, kad priėmus sprendimą dėl išdavimo asmuo nebus tiesiogiai arba netiesiogiai grąžintas, daro išvadą, kad nuo to momento, kai valstybė narė priima sprendimą suteikti pabėgėlio statusą, pagal Sąjungos teisę asmens, kuriam suteiktas šis statusas, nebeleidžiama išduoti. Taigi IRG 6 straipsnio 2 dalį reikėtų aiškinti taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę. Be to, tie patys autoriai nurodo, kad direktyvose 2011/95 ir 2013/32 numatytos specialios pabėgėlio statuso pasibaigimo, nesuteikimo ar panaikinimo taisyklės²⁰. Jeigu sprendimas suteikti pabėgėlio statusą nebūtų privalomas per ekstradicijos procedūrą ir dėl to būtų galima patenkinti prašymą išduoti asmenį, kitos valstybės narės valdžios institucijų pripažintą pabėgėliu, šios taisyklės būtų apeinamos.

28. Vis dėlto kiti autoriai teigia, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas nusprendė, kad prieglobsčio ir ekstradicijos procedūros nepriklauso viena nuo kitos, o tai reiškia, kad sprendimas suteikti pabėgėlio statusą negali turėti privalomosios galios vykstant ekstradicijos procedūrai. Nuo sprendimo suteikti pabėgėlio statusą iki ekstradicijos procedūros pradžios gali būti praėję daug laiko, todėl situacija gali būti iš esmės pasikeitusi. Ši procedūra galėtų būti pirmoji proga išnagrinėti pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindus, kurie galėtų pateisinti šio statuso panaikinimą. Jeigu būtų pripažinta, kad vykdant ekstradicijos procedūrą sprendimas suteikti pabėgėlio statusą turi privalomąją galią, prieš tai turėtų būti pradėta panaikinimo procedūra, o Direktyvoje 2011/95 to nereikalaujama. Vis dėlto reikėtų užtikrinti, kad būtų laikomasi negrąžinimo principo pagal Direktyvos 2011/95 21 straipsnio 1 dalį.

¹⁹ Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad jeigu į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, nes tokiu atveju reikėtų manyti, kad A. gresia politinis persekiojimas, pagal IRG 6 straipsnio 2 dalį, siejamą su Europos konvencijos dėl ekstradicijos 3 straipsnio 2 dalimi, ekstradicija nebūtų galima. Taigi turėtų būti atsisakyta išduoti šį asmenį.

²⁰ Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo Direktyvos 2011/95 11, 12 ir 14 straipsnius ir Direktyvos 2013/32 44 ir 45 straipsnius.

29. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pritaria pastarajam aiškinimui, be to, neatsisako savo 2021 m. lapkričio 2 d. nutartyje jau pateiktų vertinimų.

30. Jis pabrėžia, kad prieglobsčio suteikimo ir ekstradicijos procedūros yra nepriklausomos viena nuo kitos. Direktyvose 2011/95 ir 2013/32 nėra jokios aiškos nuostatos, kurioje būtų numatyta privalomoji sprendimo suteikti pabėgėlio statusą galia vykstant ekstradicijos procedūrai.

31. Be to, tokios privalomosios galios pripažinimas reikštų, kad tuo atveju, jei per ekstradicijos procedūrą paaikėtų naujų aplinkybių, pagrindžiančių kitokį prašomam išduoti asmeniui gresiančio politinio persekiojimo pavojaus vertinimą, reikėtų laukti, kol valstybės narės, kurioje buvo suteiktas pabėgėlio statusas, institucija prireikus panaikins šį statusą. Dėl to pailgėtų ekstradicijos procedūra, o tai būtų nesuderinama su greitumo principu, visų pirma taikomu, kai suinteresuotasis asmuo suimamas ekstradicijos tikslu.

32. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pabrėžia, kad Teisingumo Teismo pripažintą teisėtą tikslą išvengti nebaudžiamumo²¹ atitinka pozicija, kad, nepaisant to, jog valstybė narė suteikė pabėgėlio statusą, prašomo išduoti asmens ekstradicija į trečiąją kilmės šalį yra įmanoma, jeigu tokia ekstradicija neprieštarauja nei tarptautinei teisei, nei Sąjungos teisei, visų pirma Chartijos 18 straipsniui ir jos 19 straipsnio 2 daliai. Šiuo klausimu pažymėtina, kad nors pagal Vokietijos teisę teoriškai leidžiama pradėti prašomo išduoti asmens baudžiamąjį persekiojimą nesant ekstradicijos, toks persekiojimas praktiškai nebūtų įmanomas nesant įrodymų dėl Turkijoje įvykdytų veikų, todėl prašomas išduoti asmuo galėtų likti nenubaustas.

33. Šiomis aplinkybėmis *Oberlandesgericht Hamm* (Hamo aukštesnysis apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar [Direktyvos 2013/32] 9 straipsnio 2 ir 3 dalys, siejamos su [Direktyvos 2011/95] 21 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinamos taip, kad kitoje Sąjungos valstybėje narėje įvykęs galutinis asmens pripažinimas pabėgėliu, kaip tai suprantama pagal [Ženevos konvenciją], per ekstradicijos procedūrą, vyksiančią valstybėje narėje, kurios prašoma tokį asmenį išduoti, dėl Sąjungos teisėje nustatytos pareigos aiškinti nacionalinės teisės aktus taip, kad jie atitiktų Sąjungos teisę (SESV 288 straipsnio trečia pastraipa ir ESS 4 straipsnio 3 dalis), yra privalomas, ir tai reiškia, kad griežtai draudžiama išduoti tokį asmenį trečiajai valstybei arba jo kilmės valstybei tol, kol pripažinimas pabėgėliu nebus panaikintas arba neteks galios bėgant laikui?“

34. Rašytines pastabas pateikė A., Vokietijos ir Italijos vyriausybės, taip pat Europos Komisija.

35. 2023 m. birželio 12 d. įvyko teismo posėdis, kuriame dalyvavo A., Vokietijos ir Italijos vyriausybės ir Komisija.

IV. Analizė

36. Prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo patikslinti ryšį tarp Sąjungos teisės normų tarptautinės apsaugos srityje ir valstybių narių kompetencijos ekstradicijos srityje. Konkrečiau kalbant, reikia apibrėžti vienos valstybės narės priimto sprendimo suteikti asmeniui pabėgėlio statusą poveikį kitoje valstybėje narėje vykdomai šio asmens ekstradicijos procedūrai, kai ekstradicijos prašymą pateikė trečioji

²¹ Šis teismas nurodo 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimą *Ruska Federacija* (C-897/19 PPU, toliau – Sprendimas *Ruska Federacija*, EU:C:2020:262, 60 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

šalis, iš kurios minėtas asmuo pabėgo. Ar toks sprendimas turi privalomąją galią valstybės narės, kuriai pateiktas ekstradicijos prašymas, institucijai ir todėl toks sprendimas būtų privalomas šiai institucijai, kai ji atlieka vertinimą, o gal tai yra tik aplinkybė, į kurią ši institucija turi atsižvelgti? Ar ekstradicijos prašymo patenkinimas reikštų, kad prieš tai turėtų būti panaikintas pabėgėlio statusas? Minėtas teismas šiuo klausimu nurodo Direktyvos 2013/32 9 straipsnio 2 ir 3 dalis ir Direktyvos 2011/95 21 straipsnio 1 dalį, prie kurių man atrodo svarbu pridėti SESV 78 straipsnio 2 dalį ir Chartijos 18 straipsnį bei 19 straipsnio 2 dalį.

37. Pirmiausia primenu, kad, nesant Sąjungos ir atitinkamos trečiosios valstybės, šiuo atveju Turkijos, tarptautinės sutarties šiuo klausimu, ekstradicijos taisyklės priklauso valstybių narių kompetencijai, tačiau šios valstybės narės turi įgyvendinti šią kompetenciją laikydamosi Sąjungos teisės²².

38. Be to, kadangi A. Italijoje pagal Sąjungos antrinės teisės normas tarptautinės apsaugos srityje buvo suteiktas pabėgėlio statusas ir jis vėliau pasinaudojo teise judėti ir apsigyventi kitoje valstybėje narėje nei ta, kuri jam suteikė pabėgėlio statusą²³, pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį. Vadinas, nagrinėjant pagrindinėje byloje aptariamą ekstradicijos prašymą turi būti taikomos Chartijos nuostatos, visų pirma jos 18 straipsnis ir 19 straipsnio 2 dalis.

39. Kaip matyti iš Prieglobsčio įstatymo 6 straipsnio, Italijos sprendimas suteikti A. pabėgėlio statusą neturi privalomosios galios per Vokietijoje vykdomą ekstradicijos procedūrą, todėl neturi būti automatiškai atsisakoma jį išduoti. Taip būtų ir tuo atveju, jei būtų kalbama apie Vokietijos valdžios institucijos priimtą sprendimą suteikti pabėgėlio statusą.

40. Prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo jam nurodyti, ar pagal Sąjungos teisę turi būti kitaip. Kitaip tariant, ar pagal Sąjungos teisę reikalaujama, kad valstybė narė atsisakytų išduoti asmenį tol, kol jis turi kitos valstybės narės suteiktą pabėgėlio statusą?

41. Šios bylos šalys ir kiti suinteresuotieji asmenys sutaria, kad sprendimo suteikti pabėgėlio statusą buvimas vienoje valstybėje narėje turi atlikti svarbų vaidmenį per kitoje valstybėje narėje vykdomą ekstradicijos procedūrą. Nesutariama tik dėl tikslios tokiam sprendimui pripažintinų pasekmių apimtys.

42. Siekiant atsakyti į klausimą, ar vienos valstybės narės priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą yra privalomas kitoje valstybėje narėje vykdamą ekstradicijos procedūrą, reikia patikslinti tai kitai valstybei narei tenkančias pareigas esant situacijai, kuriai taikoma Sąjungos teisė.

43. Kaip jau nurodžiau šioje išvadoje, Chartijos 18 straipsnis ir 19 straipsnio 2 dalis gali būti taikomi nagrinėjant pagrindinėje byloje aptariamą ekstradicijos prašymą. Taigi prašomoji valstybė narė turi patikrinti, ar ekstradicija nepažeis prašomo išduoti asmens pagrindinių teisių, ypač tų, kurios numatytos šiose nuostatose.

²² Žr. Sprendimą *Ruska Federacija* (48 punktas).

²³ Iš Vokietijos vyriausybės per teismo posėdį pateiktos informacijos atrodo, kad kalbama apie ilgalaikį gyvenimą šalyje pagal 2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyvą 2003/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso (OL L 16, 2004, p. 44; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 272), iš dalies pakeistą 2011 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/51/ES (OL L 132, 2011, p. 1) (toliau – Direktyva 2003/109).

44. Pagal Chartijos 18 straipsnį „teisė į prieglobstį garantuojama pagal [Ženevos konvenciją] bei [Sutartis]“. Be to, pagal Chartijos 19 straipsnio 2 dalį „niekas negali būti perkeltas, išsiųstas ar išduotas į valstybę, kurioje jam gresia mirties bausmė arba kurioje jis gali patirti kankinimų ar kitokį nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas“.

45. Teisė į prieglobstį garantuojama remiantis Ženevos konvencijos 33 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu negrąžinimo principu. Sąjungos teisėje šis principas kaip pagrindinė teisė užtikrinamas Chartijos 18 straipsnyje, siejamame su šios konvencijos 33 straipsniu, taip pat Chartijos 19 straipsnio 2 dalyje²⁴. Valstybės narės privalo laikytis šio principo ir pagal Direktyvos 2011/95 21 straipsnio 1 dalį. Kaip yra nurodęs VPRK, „negrąžinimo principas, pagal kurį pabėgėlius draudžiama priverstinai grąžinti į tą vietą, kur jiems gresia persekiojimas, yra kertinis tarptautinės pabėgėlių apsaugos sistemos principas“²⁵.

46. Teisingumo Teismas nuo to laiko, kai priėmė 2016 m. rugsėjo 6 d. Sprendimą *Petruhhin*²⁶, nuosekliai konstatuoja, kad jeigu prašomoji valstybė narė trečiosios šalies prašymu numato išduoti asmenį, patenkančią į Sąjungos teisės taikymo sritį, ši valstybė narė turi patikrinti, ar dėl ekstradicijos nebus pažeistos Chartijoje, visų pirma jos 19 straipsnio 2 dalyje, užtikrinamos teisės²⁷. Valstybės narės negali išsiųsti, grąžinti ar išduoti užsieniečio, jei yra svarių ir neginčijamų motyvų manyti, kad paskirties valstybėje jam kils realus pavojus, kad su juo bus elgiama Chartijos 4 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje draudžiamu būdu, o pagal šias nuostatas absoliučiai draudžiami kankinimai, taip pat nežmoniškas ar žeminamas elgesys ir baudimas, kad ir koks būtų atitinkamo asmens elgesys, ir draudžiama išsiųsti į valstybę, kurioje kyla rimtas pavojus, kad su asmeniu bus taip elgiama²⁸. Sąjungos teisėje šiuo tikslu numatyta platesnė tarptautinė pabėgėlių apsauga, nei užtikrinama pagal Ženevos konvenciją (pagal šią konvenciją jos 33 straipsnio 2 dalyje numatytais atvejais pabėgėlį leidžiama grąžinti į šalį, kurioje kyla grėsmė jo gyvybei ar laisvei)²⁹.

47. Prašomoji valstybė narė taip pat turi užtikrinti veiksmingą naudojimąsi Chartijos 18 straipsnyje įtvirtinta teise³⁰. Jeigu prašomas perduoti asmuo gali remtis tuo, kad yra pabėgėlis, o tai, kaip yra nurodęs Teisingumo Teismas, reikia atskirti nuo pabėgėlio statuso³¹, pagal šį straipsnį jį draudžiama išduoti šaliai, kurioje jam gresia persekiojimas.

²⁴ Visų pirma žr. Sprendimą *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Pabėgėlis, padaręs sunkų nusikaltimą)* (49 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

²⁵ Žr. VPRK gaires (8 punktas).

²⁶ C-182/15, EU:C:2016:630.

²⁷ Žr. 2016 m. rugsėjo 6 d. Sprendimą *Petruhhin* (C-182/15, EU:C:2016:630, 60 punktas); 2018 m. lapkričio 13 d. Sprendimą *Raugevicius* (C-247/17, EU:C:2018:898, 49 punktas); Sprendimą *Ruska Federacija* (63 ir 64 punktai); 2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Ekstradicija į Ukrainą)* (C-398/19, EU:C:2020:1032, 45 punktas) ir 2022 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Generalstaatsanwaltschaft München (Ekstradicijos į Bosniją ir Hercegoviną prašymas)* (C-237/21, EU:C:2022:1017, 55 punktas).

²⁸ Visų pirma žr. Sprendimą *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Pabėgėlis, padaręs sunkų nusikaltimą)* (36 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

²⁹ Visų pirma žr. Sprendimą *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Pabėgėlis, padaręs sunkų nusikaltimą)* (38 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

³⁰ Šiuo klausimu žr. 2023 m. birželio 22 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija (Ketinimų raštas prieš pateikiant prieglobsčio prašymą)* (C-823/21, EU:C:2023:504, 52 punktas).

³¹ Žr. 2019 m. gegužės 14 d. Sprendimą *M ir kt. (Pabėgėlio statuso panaikinimas)* (C-391/16, C-77/17 ir C-78/17, toliau – Sprendimas *M ir kt. (Pabėgėlio statuso panaikinimas)*, EU:C:2019:403). Prie šio aspekto grįšiu tolesnėse šios išvados dalyse.

48. Taigi pagal negražinimo principą valstybei narei draudžiama išduoti trečiosios šalies pilietį, gavusį pabėgėlio statusą kitoje valstybėje narėje, kai yra rimtų ir pagrįstų priežasčių manyti, kad ekstradicijos atveju šalyje, į kurią jis būtų išduotas, šiam piliečiui kils realus pavojus patirti Chartijos 18 straipsniui ar 19 straipsnio 2 daliai prieštaraujantį elgesį³².

49. Ar nagrinėdama, ar laikomasi negražinimo principo, prašomoji valstybė narė yra saistoma kitos valstybės narės priimto sprendimo suteikti pabėgėlio statusą ir todėl privalo atsisakyti išduoti atitinkamą asmenį tol, kol jis turi šį statusą?

50. Aš taip nemanau ir taip yra dėl dviejų pagrindinių priežasčių.

51. Pirma, kadangi dabartiniu Sąjungos teisės raidos etapu nenumatytas valstybių narių sprendimų suteikti pabėgėlio statusą tarpusavio pripažinimas, man regis, negalima daryti išvados, kad vienos valstybės narės priimtas tokio pobūdžio sprendimas gali turėti privalomąją galią per kitoje valstybėje narėje vykdomą ekstradicijos procedūrą (A dalis).

52. Antra, ekstradicijos procedūra ir pabėgėlio statuso panaikinimo procedūra yra dvi atskiros procedūros, todėl ekstradicija negali priklausyti nuo to, ar prieš tai buvo panaikintas prašomo perduoti asmens pabėgėlio statusas; ekstradicijos srityje kompetentinga institucija turi atskirai ir pagal naujausius duomenis patikrinti, ar laikomasi negražinimo principo (B dalis).

53. Vis dėlto vienos valstybės narės priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą yra labai svarbi aplinkybė, į kurią reikia atsižvelgti vykdant ekstradicijos procedūrą kitoje valstybėje narėje (C dalis). Taip pat manau, kad ši procedūra turi būti vykdoma laikantis ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtinto lojalaus bendradarbiavimo principo, kad būtų užtikrintas sprendimų, kuriuos valstybės narės priima laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje (toliau – LSTE), nuoseklumas, o tai reiškia, kad ekstradicijos ir prieglobsčio srityje kompetentingos institucijos turi keistis informacija (D dalis).

A. Dėl sprendimų suteikti pabėgėlio statusą tarpusavio pripažinimo tarp valstybių narių principo nebuvimo

54. Klausimas, ar vienos valstybės narės priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą yra privalomas vykstant kitoje valstybėje narėje vykdomai ekstradicijos procedūrai, glaudžiai susijęs su klausimu, ar esama valstybių narių sprendimų suteikti pabėgėlio statusą tarpusavio pripažinimo principo.

³² Pagal analogiją žr. Sprendimą *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Pabėgėlis, padaręs sunkų nusikaltimą)* (50 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Vykdamas ekstradicijos procedūrą patikrinimas, ar laikomasi negražinimo principo, grindžiamas tuo, kad asmuo, kurį prašoma išduoti dėl nepolitinio nusikaltimo, gali būti politiškai persekiojamas, pavyzdžiui, jeigu baudžiamasis persekiojimas yra tik viena iš priežasčių ar pretekstas jį persekioti dėl prieglobsčiui svarbių savybių.

55. Teisingumo Teismas turės priimti sprendimą šiuo klausimu ne tik šioje byloje, bet dar trijose kitose bylose, kurios šiuo metu nagrinėjamos Teisingumo Teisme³³. Nors, palyginti su tomis trejomis bylomis, šios bylos aplinkybės yra kitokios, t. y. ji susijusi su ekstradicija, visose keturiose bylose, remiantis tarpusavio pripažinimo principu, keliamas klausimas dėl vienoje valstybėje narėje priimto sprendimo suteikti pabėgėlio statusą galimo privalomumo kitoje valstybėje narėje. Taigi šiose bylose Teisingumo Teismo prašoma patikslinti diskreciją, kurią turi už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą atsakinga institucija arba institucija, atsakinga už ekstradicijos prašymo nagrinėjimą, kai kita valstybė narė anksčiau priėmė sprendimą suteikti pabėgėlio statusą.

56. Teismo posėdyje šalims ir kitiems suinteresuotiems proceso dalyviams Teisingumo Teismas pasiūlė pareikšti savo poziciją šiuo kebliu klausimu.

57. Pritardamas Vokietijos vyriausybei ir Komisijai, manau, kad dabartiniu Sąjungos teisės raidos etapu joje nenumatytas sprendimų suteikti pabėgėlio statusą tarpusavio pripažinimo tarp valstybių narių principas³⁴.

58. Žinoma, kaip iš esmės teigė Italijos vyriausybė, kuri pritaria tokių sprendimų tarpusavio pripažinimui, būtų galima manyti, kad, atsižvelgiant į bendros Europos prieglobsčio sistemos esmę, toks pripažinimas pageidautinas, o tai reikštų, kad vienos valstybės narės priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą turėtų būti privalomas kitų valstybių narių valdžios institucijoms.

59. Iš tiesų SESV 78 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta nustatyti priemones, susijusias su bendra Europos prieglobsčio sistema, apimančias vienodą prieglobsčio statusą trečiųjų šalių piliečiams, galiojantį visoje Sąjungoje. Kaip patvirtinta Direktyvos 2011/95 3 konstatuojamojoje dalyje, ši sistema, kurios dalis yra ir ši direktyva, ir Direktyva 2013/32, grindžiama visišku ir visa apimančiu Ženevos konvencijos taikymu ir garantija, kad nė vienas asmuo nebus grąžintas atgal ten, kur vėl gali būti persekiojamas³⁵.

³³ Tai yra bylos *Bundesrepublik Deutschland (Sprendimo suteikti pabėgėlio statusą poveikis)* (C-753/22), *El Baheer* (C-288/23) ir *Cassen* (C-551/23). Šiose trijose bylose nagrinėjami tarptautinės apsaugos prašymai trečiųjų šalių piliečių arba asmenų be pilietybės, kuriems kitoje valstybėje narėje, t. y. Graikijos Respublikoje, buvo suteiktas pabėgėlio statusas. Tokiu atveju valstybė narė, kuriai pateiktas naujas prašymas, galėtų pasinaudoti Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta galimybe pripažinti šį prašymą nepriimtiniu, nes kita valstybė narė suteikė pabėgėlio statusą. Vis dėlto, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, tokia galimybė turi būti atmesta, kai suinteresuotajam asmeniui kyla rimta grėsmė, kad jis toje kitoje valstybėje narėje dėl savo gyvenimo sąlygų joje, kurias galima numatyti, patirs Chartijos 4 straipsniui prieštaraujantį nežmoniską ir žeminamą elgesį (žr. 2019 m. kovo 19 d. Sprendimo *Ibrahim ir kt.*, C-297/17, C-318/17, C-319/17 ir C-438/17, EU:C:2019:219, 83–94 punktus), taip pat 2019 m. lapkričio 13 d. Nutartį *Hamed ir Omar* (C-540/17 ir C-541/17, nepaskelbtas Rink., EU:C:2019:964, 34–36 punktai). Taigi valstybės narės kompetentinga institucija, kuriai pateiktas naujas prašymas, negali remtis Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punktu, kad atmestų šį prašymą kaip nepriimtina. Vadinas, ši institucija turi pripažinti šį prašymą priimtiniu ir dėl jo priimti sprendimą iš esmės. Kiekvienoje iš šių bylų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia Teisingumo Teismo, ar pagal bendros Europos prieglobsčio sistemos taisyklės minėta institucija turi atskirai išnagrinėti naują prašymą, ar vis dėlto ji privalo suteikti prašytojui pabėgėlio statusą, nepatikrinusi esminių šios apsaugos sąlygų vien dėl to, kad kita valstybė narė jau yra suteikusi šiam prašytojui šį statusą.

³⁴ Žr., be kita ko, 2016 m. balandžio 12 d. Europos Parlamento rezoliucijos dėl padėties Viduržemio jūros regione ir poreikio nustatyti holistinį ES požiūrį į migraciją (2015/2095(INI)) 39 punktą. Dėl Sąjungos teisės raidos šiuo klausimu žr. European Council on Refugees and Exiles, *Protected across borders: Mutual recognition of asylum decisions in the EU – ECRE's assessment of legal provisions and practice on mutual recognition, and its recommendations for reforms to create a status „valid throughout the Union“*, 2016. Taip pat žr. Rasche, L., „Un nouveau départ dans la politique d'asile de l'UE“, skelbiama adresu <https://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2020/10/7-MIGRATION-Rasche-FR.pdf>, p. 5. Šiuo klausimu žr. 2016 m. liepos 13 d. pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų, kuriuo iš dalies keičiama 2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyva 2011/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso (COM(2016) 466 final).

³⁵ Žr. Sprendimą *M ir kt.* (Pabėgėlio statuso panaikinimas) (80 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

60. Be to, bendra Europos prieglobsčio sistema grindžiama tarpusavio pasitikėjimo principu³⁶, kuris pats yra tarpusavio pripažinimo principo pagrindas ir sąlyga. Kaip yra nurodęs Teisingumo Teismas, pagal tarpusavio pasitikėjimo principą reikalaujama, kad kiekviena valstybė narė pripažintų, jog, išskyrus atvejus, kai yra išimtinių aplinkybių, visos kitos valstybės narės paiso Sąjungos teisės ir ypač šioje teisėje įtvirtintų pagrindinių teisių³⁷.

61. Taigi esant bendrai Europos prieglobsčio sistemai reikia daryti prielaidą, kad tarptautinės apsaugos prašytojams kiekvienoje valstybėje narėje taikomas vertinimas atitinka Chartijos, Ženevos konvencijos ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos³⁸ reikalavimus. Be kita ko, tas pats pasakytina apie Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkto³⁹, kuriame, kiek tai susiję su šioje direktyvoje nustatyta bendra prieglobsčio procedūra, išreikštas tarpusavio pasitikėjimo principas, taikymą⁴⁰.

62. Be to, pagal 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai⁴¹, įtvirtintas taisyklės sprendimą dėl tokio prašymo priima tik viena valstybė narė. Dar reikia pridurti, kad pagal bendrą Europos prieglobsčio sistemą numatyta taikyti iš esmės tas pačias prašymų nagrinėjimo taisykles, nesvarbu, kuri valstybė narė atsakinga už šį nagrinėjimą⁴². Taip pat reikėtų pažymėti, kad pagrindinis Direktyvos 2011/95 tikslas, kaip matyti iš jos 1 straipsnio ir 12 konstatuojamosios dalies, yra užtikrinti, kad visos valstybės narės taikytų bendrus asmenų, kuriems tikrai reikia tarptautinės apsaugos, identifikavimo kriterijus, ir garantuoti, kad tokiems asmenims visose valstybėse narėse būtų suteiktos būtinausios lengvatos⁴³.

63. Toks bendrų taisyklių ir kriterijų taikymas kaip natūrali pasekmė galėtų reikšti, kad esama valstybių narių sprendimų suteikti pabėgėlio statusą tarpusavio pripažinimo principo, o tai reikštų, kad tokie sprendimai turėtų būti privalomi visų šių valstybių valdžios institucijoms. Tai galėtų sutrukdyti kompetentingai sprendžiančiajai institucijai nukrypti nuo išvados, kurią padarė institucija, anksčiau suteikusi asmeniui pabėgėlio statusą kitoje valstybėje narėje. Tai taip pat galėtų sutrukdyti institucijai, kuriai pateiktas ekstradicijos prašymas, patenkinti tokį prašymą, nes pagrindinė mintis yra ta, kad, sutikdama išduoti asmenį, kuriam kitoje valstybėje narėje buvo suteiktas pabėgėlio statusas, ši institucija *de facto* atimtų iš jo šį statusą.

³⁶ Žr. 2022 m. vasario 22 d. Sprendimą *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* (Šeimos vienovė – Jau suteikta apsauga) (C-483/20, EU:C:2022:103, 37 punktą).

³⁷ Žr., be kita ko, 2022 m. vasario 22 d. Sprendimą *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* (Šeimos vienovė – Jau suteikta apsauga) (C-483/20, EU:C:2022:103, 28 punktą ir jame nurodyta jurisprudenciją).

³⁸ Pasirašyta 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje.

³⁹ Primenu, kad pagal šią nuostatą valstybė narė gali laikyti tarptautinės apsaugos prašymą nepriimtiniu, jei tokią apsaugą suteikė kita valstybė narė.

⁴⁰ Žr., be kita ko, 2022 m. vasario 22 d. Sprendimą *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* (Šeimos vienovė – Jau suteikta apsauga) (C-483/20, EU:C:2022:103, 29 punktą ir jame nurodyta jurisprudenciją).

⁴¹ OL L 180, 2013, p. 31.

⁴² Šiuo klausimu žr. 2013 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Abdullahi* (C-394/12, EU:C:2013:813, 54 ir 55 punktai). Kaip Teisingumo Teismas konstatavo tame sprendime, „dauguma prieglobsčio prašymams taikytinų taisyklių buvo suderintos Sąjungos lygmeniu, be kita ko, paskutinį kartą direktyvomis 2011/95 ir 2013/32(54)“. Teisingumo Teismo teigimu, darytina išvada, kad „prieglobsčio prašytojo prašymas iš esmės bus nagrinėjamas pagal tas pačias taisykles, nesvarbu, kuri valstybė narė yra atsakinga už šio prašymo nagrinėjimą“ (55 punktas).

⁴³ Žr. 2023 m. liepos 6 d. Sprendimą *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Itin sunkus nusikaltimas)* (C-402/22, EU:C:2023:543, 36 punktą) ir 2023 m. liepos 6 d. Sprendimą *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Pabėgėlis, padaręs sunkų nusikaltimą)* (C-8/22, EU:C:2023:542, 42 punktą).

64. Reikia konstatuoti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas, numatydamas sprendimų suteikti pabėgėlio statusą tarpusavio pripažinimo tarp valstybių narių principą ir patikslindamas šio principo įgyvendinimo tvarką, dar nėra visiškai sukonkretinęs tikslo, kurio siekiama SESV 78 straipsnio 2 dalies a punktu, t. y. visoje Sąjungoje galiojančio vienodo prieglobsčio statuso trečiųjų šalių piliečiams. Sąjungos pirminėje teisėje numatyta laipsniškai įdiegti bendrą Europos prieglobsčio sistemą, kuri turi veikti etapais, kad galiausiai būtų pasiekta, kad visoje Sąjungoje galiotų vienodas prieglobsčio statusas⁴⁴. Taigi, kaip teigė Vokietijos vyriausybė ir Komisija, bendrą Europos prieglobsčio sistemą siekiama kurti laipsniškai ir tik Sąjungos teisės aktų leidėjas turi prireikus nuspręsti, ar pripažinti sprendimams suteikti pabėgėlio statusą privalomąją tarptautinę galią.

65. Šiuo klausimu svarbu pabrėžti, kad, nors tarpusavio pasitikėjimas yra būtinas valstybių narių kompetentingų institucijų sprendimų LSTE tarpusavio pripažinimo pagrindas, šio pasitikėjimo nepakanka, jeigu pirminėje teisėje kartu nėra aiškiai numatytas įpareigojimas padaryti tokių pripažinimą privalomą valstybėms narėms arba jei Sąjungos teisės aktų leidėjas nėra aiškiai išreiškęs tokios valios. Šiuo klausimu direktyvose 2011/95 ir 2013/32 nematau niekur aiškiai paminėto sprendimų suteikti tarptautinę apsaugą tarpusavio pripažinimo tarp valstybių narių principo. Taip pat reikėtų pažymėti, kad kai Sąjungos teisės aktų leidėjas nori nustatyti tokių principą LSTE priklausančioje srityje, jis tai padaro aiškiai⁴⁵.

66. Be to, pažymiu, jog Europos Žmogaus Teisių Teismas taip pat pripažįsta, kad sprendimų prieglobsčio srityje tarpusavio pripažinimas nėra savaiminis⁴⁶.

67. Mano nuomone, iš to, kas išdėstyta, matyti, kad sprendžiančioji valstybės narės institucija, kuriai pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas ir kuri nusprendžia nepasinaudoti Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkte jai suteikta galimybe laikyti tokių prašymą nepriimtiniu, kai tarptautinę apsaugą suteikė kita valstybė narė⁴⁷, nėra saistoma kitos valstybės narės priimto sprendimo suteikti pabėgėlio statusą. Taigi ši institucija turi išnagrinėti šį prašymą iš esmės, laikydamasi direktyvų 2011/95 ir 2013/32 nuostatų, ir patikrinti, ar prašytojas atitinka materialines šios apsaugos suteikimo sąlygas, atlikdama atskirą nagrinėjimą, kurio rezultato

⁴⁴ Žr., be kita ko, Reglamento Nr. 604/2013 6 konstatuojamąją dalį, Direktyvos 2011/95 7 ir 9–11 konstatuojamąsias dalis ir Direktyvos 2013/32 4 ir 12 konstatuojamąsias dalis.

⁴⁵ Žr., pavyzdžiui, 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos direktyvą 2001/40/EB dėl abipusio sprendimų dėl trečiųjų šalių piliečių išsiuntimo pripažinimo (OL L 149, 2001, p. 34; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 337), kurios tikslas, remiantis jos 1 straipsnio 1 dalimi, yra „sudaryti sąlygas, kad būtų pripažintas vienos valstybės narės <...> kompetentingos institucijos priimtas sprendimas dėl trečiosios šalies piliečio, esančio kitos valstybės narės teritorijoje <...> išsiuntimo“. Be to, baudžiamosios teisės srityje taisyklė, pagal kurią valstybės narės vykdo Europos arešto orderį remdamosi tarpusavio pripažinimo principu, ne tik kildinama iš tarpusavio pasitikėjimo principo, bet ir aiškiai nurodyta 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34) 1 straipsnio 2 dalyje.

⁴⁶ Pavyzdžiui, 2020 m. gruodžio 10 d. Sprendime *Shikhsaitov prieš Slovakiją* (CE:ECHR:2020:1210JUD005675116, 68–75 punktai) Europos Žmogaus Teisių Teismas į pareiškėjo argumentą, kad jo sulaikymas yra neteisėtas, nes, atsižvelgiant į Švedijoje jam suteiktą pabėgėlio statusą, Slovakijos valdžios institucijos negalėjo jam taikyti ekstradicijos priemonės, atsakė, kad šios institucijos nebuvo saistomos šio statuso suteikimo ir galėjo jį persvarstyti, be kita ko, atsižvelgdamos į galimą nesuteikimo sąlygos taikymą.

⁴⁷ Siejant su Direktyvos 2013/32 43 konstatuojamąją dalimi, kurioje nurodyta, kad valstybės narės turėtų iš esmės išnagrinėti visus prašymus, šios direktyvos 33 straipsnio 1 dalyje numatyta išimtis, sukonkretinta šios direktyvos 33 straipsnio 2 dalyje pateiktu išsamiu nepriimtinumą pagrindų sąrašu: žr. Europos Sąjungos prieglobsčio agentūra (EUAA), *Teisinė analizė: prieglobsčio procedūros ir negrąžinimo principas*, 2018, p. 113. Kaip yra nurodęs Teisingumo Teismas, galimybė pripažinti prašymą nepriimtiniu pagal Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punktą paaiškinama, be kita ko, šioje nuostatoje išreikšto tarpusavio pasitikėjimo principo svarba: žr. 2022 m. vasario 22 d. Sprendimą *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* (Šeimos vienovė – Jau suteikta apsauga) (C-483/20, EU:C:2022:103, 29 ir 37 punktai) ir 2022 m. rugpjūčio 1 d. Sprendimą *Bundesrepublik Deutschland (Pabėgėlių vaikas, gimęs ne priimančiojoje valstybėje narėje)* (C-720/20, EU:C:2022:603, 50 punktas). Kalbama apie nukrypimą nuo valstybių narių pareigos išnagrinėti visus tarptautinės apsaugos prašymus iš esmės: šiuo klausimu žr. 2022 m. vasario 22 d. Sprendimą *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* (Šeimos vienovė – Jau suteikta apsauga) (C-483/20, EU:C:2022:103, 24 ir 25 punktai) ir generalinio advokato P. Pikamäe išvadą byloje *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* (Šeimos vienovė – Jau suteikta apsauga) (C-483/20, EU:C:2021:780, 63 punktas).

negali lemti anksčiau kitos valstybės narės priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą. Iš tiesų nė viena Direktyvos 2011/95 ar Direktyvos 2013/32 nuostata valstybės narės neįpareigojamos suteikti asmeniui pabėgėlio statuso vien dėl to, kad kita valstybė narė šiam asmeniui jau yra suteikusi šį statusą.

68. Manau, ta pati išvada darytina, jeigu valstybė narė pagal 2019 m. kovo 19 d. Sprendimu *Ibrahim ir kt.*⁴⁸ suformuotą jurisprudenciją negali remtis

Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta teise pripažinti tarptautinės apsaugos prašymą nepriimtinu⁴⁹. Šiuo klausimu reikėtų pažymėti, kad nei šioje direktyvoje, nei Direktyvoje 2011/95 nenumatyta galimybė nukrypti nuo valstybei narei nustatytos pareigos išnagrinėti tarptautinės apsaugos prašymą, motyvuojant tuo, kad kita valstybė narė suteikė asmeniui pabėgėlio statusą, jeigu šis prašymas negali būti pripažintas nepriimtinu.

69. Tokia išeitis atitinka taisyklę, pagal kurią pabėgėlio ar papildomos apsaugos statusas suteikiamas išnagrinėjus tarptautinės apsaugos poreikį individualiai, išsamiai ir pagal naujausius duomenis. Iš Direktyvos 2011/95 4 straipsnio 1 dalies antro sakinio ir Direktyvos 2013/32 10 straipsnio 2 ir 3 dalių matyti, kad valstybė narė, bendradarbiaudama su prašytoju, turi tinkamai individualiai, objektyviai ir nešališkai išnagrinėti prašymą, remdamasi tikslia ir naujausia informacija. Po tokio nagrinėjimo paaiškėjus, kad prašytojas atitinka Sąjungos teisėje nustatytus būtiniausius pabėgėlio statuso ar papildomos apsaugos suteikimo reikalavimus, jeigu jis atitinka atitinkamai Direktyvos 2011/95 II ir III skyriuose arba II ir V skyriuose numatytus reikalavimus, valstybės narės, atsižvelgdamos į šios direktyvos 13 ir 18 straipsnius ir paisydamos joje numatytų nesuteikimo pagrindų, privalo suteikti prašomą tarptautinę apsaugą. Šiuo klausimu jos neturi jokios diskrecijos⁵⁰. Be to, pagal tai, kas nurodyta Direktyvos 2011/95 12 konstatuojamojoje dalyje, pabėgėlio statusas skirtas suteikti asmenims, kuriems „tikrai reikia tarptautinės apsaugos“.

70. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad valstybės narės, kurioje pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas, valdžios institucijos neprivalo pripažinti prašytojui pabėgėlio statuso, neišnagrinėjusios šio prašymo iš esmės, kad patikrintų, ar įvykdytos Direktyvoje 2011/95 nustatytos tarptautinės apsaugos suteikimo materialinės sąlygos.

71. Tokį aiškinimą patvirtina tikslas apriboti antrinį judėjimą⁵¹, kuris galėtų būti skatinamas, jei asmenys, kuriems suteikta tarptautinė apsauga vienoje valstybėje narėje, galėtų tikėtis, kad sprendimas, kuriuo jiems pripažįstama ši apsauga, taip pat bus privalomas kitų valstybių narių valdžios institucijoms.

72. Norėčiau pridurti, kad Direktyvos 2011/95 3 straipsnyje numatyta galimybė valstybėms narėms išnagrinėti tarptautinės apsaugos prašymus ir suteikti pabėgėlio statusą palankesnėmis sąlygomis, nei numatytos šioje direktyvoje, gali atrodyti nesuderinama su sprendimų suteikti šį

⁴⁸ C-297/17, C-318/17, C-319/17 ir C-438/17, EU:C:2019:219, 83–94 punktai.

⁴⁹ Žr. generalinio advokato P. Pikamäe išvadą byloje *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* (Šeimos vienovė – Jau suteikta apsauga) (C-483/20, EU:C:2021:780, 64 punktas). Vis dėlto manau, kaip paaiškinsiu toliau, kiek tai susiję su ekstradicijos procedūra, kad valstybės narės pagal bendrus kriterijus priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą yra labai rimtas persekiojimo pavojaus požymis, taigi dėl šios priežasties ir vadovaudamasi tarpusavio pasitikėjimu iš naujo bylą nagrinėjanti institucija turi į jį atsižvelgti.

⁵⁰ Šiuo klausimu žr. 2019 m. liepos 29 d. Sprendimą *Torubarov* (C-556/17, EU:C:2019:626, 50 punktas).

⁵¹ Žr. Direktyvos 2011/95 13 konstatuojamąją dalį ir Direktyvos 2013/32 13 konstatuojamąją dalį. Taip pat dėl šio tikslo žr. 2020 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Minister for Justice and Equality (Airijoje pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas)* (C-616/19, EU:C:2020:1010, 51 ir 52 punktai).

statusą tarpusavio pripažinimu⁵². Kaip Vokietijos vyriausybė nurodė per teismo posėdį, jei pripažintume, kad teigiamą sprendimą dėl prieglobsčio turėtų pripažinti ir kitos valstybės narės, tokį sprendimą priėmusi valstybė narė galėtų primesti šioms valstybėms narėms savo palankesnes nuostatas.

73. Taigi, atsižvelgdamas į visas šias aplinkybes, manau, kad dabartiniu Sąjungos teisės raidos etapu nėra numatytas sprendimų suteikti pabėgėlio statusą tarpusavio pripažinimas tarp valstybių narių. Tai reiškia, kad toks valstybės narės priimtas sprendimas negali būti privalomas kitos valstybės narės institucijoms, kompetentingoms priimti sprendimą.

74. Vis dėlto manau, kad jeigu valstybės narės institucija, kompetentinga nagrinėti tarptautinės apsaugos prašymą dėl asmens, kuriam kitoje valstybėje narėje jau yra suteiktas pabėgėlio statusas, nėra saistoma tos kitos valstybės narės atlikto vertinimo, nes sprendimas suteikti šį statusą neturi privalomosios galios, pagal Sąjungos teisę kitaip negali būti tuo atveju, kai kalbama apie instituciją, kompetentingą nagrinėti ekstradicijos prašymą. Taigi pagal šiuo metu galiojančią Sąjungos teisę taip pat nėra automatiškumo, dėl kurio valstybei narei būtų draudžiama išduoti trečiosios šalies pilietį į jo kilmės šalį vien dėl to, kad šiam piliečiui kitoje valstybėje narėje buvo suteiktas pabėgėlio statusas.

75. Konkrečiau dėl to, ar vienos valstybės narės priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą yra privalomas per kitoje valstybėje narėje vykdomą ekstradicijos procedūrą, manau, kad remiantis Sąjungos antrinės teisės nuostatomis, kurias savo prejudiciniame klausime mini prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, negalima laikytis kitokios pozicijos. Nė vienoje iš šių nuostatų toks poveikis nėra nei aiškiai įtvirtintas, nei atmestas.

76. Minėtas teismas nurodo Direktyvos 2013/32 9 straipsnį, kurio 1 dalyje tarptautinės apsaugos prašytojui suteikiama teisė likti valstybėje narėje, kol trunka prašymo nagrinėjimo procedūra. Pagal šios direktyvos 9 straipsnio 2 dalį valstybėms narėms leidžiama numatyti šios teisės išimtį joje nurodytais atvejais, įskaitant, be kita ko, prašytojo ekstradiciją į trečiąją valstybę. Taigi pagal minėtos direktyvos 9 straipsnio 3 dalį tokiai ekstradicijai taikoma sąlyga, kad atitinkamos valstybės narės institucijos įsitikintų, jog priėmus sprendimą dėl ekstradicijos asmuo nebus tiesiogiai ar netiesiogiai grąžintas pažeidžiant šiai valstybei narei tenkančius tarptautinius įsipareigojimus ir įsipareigojimus Sąjungai.

77. Pažymiu, kad šios nuostatos susijusios tik su ekstradicija vykstant tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimo procedūrai, tačiau jomis neregamentuojamas ekstradicijos po to, kai valstybė narė suteikia šią apsaugą, atvejis. Taigi, mano nuomone, iš to negalima daryti išvados, kad vykstant ekstradicijos procedūrai priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą yra privalomas ar kad jis yra neprivalomas. Direktyvos 2013/32 9 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatyta teisė likti valstybėje narėje tol, kol yra nagrinėjamas tarptautinės apsaugos prašymas, išimtis, jeigu laikomasi negrąžinimo principo. Tai negali būti aiškinama kaip negalėjimas išduoti, jeigu buvo suteikta tarptautinė apsauga. Kitaip tariant, kaip teisingai nurodo Vokietijos vyriausybė, iš aiškios galimybės vykdyti ekstradiciją tuo metu, kai vyksta prieglobsčio procedūra, negalima daryti išvados, kad ekstradicijos negalima vykdyti po to, kai priimamas sprendimas suteikti tarptautinę apsaugą. Be to, tai, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas, išdėstydamas 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyvą 2005/85/EB, nustatančią būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir

⁵² Šiuo klausimu pagal Direktyvos 2011/95 3 straipsnį „[v]alstybės narės gali nustatyti arba palikti galioti palankesnius reikalavimus, skirtus nustatyti, kuris asmuo gali būti priskiriamas prie pabėgėlio ar papildomą apsaugą galinčio gauti asmens, ir tarptautinės apsaugos pobūdį, jei tie reikalavimai yra suderinami su šia direktyva“. Be to, pagal Direktyvos 2013/32 5 straipsnį „[v]alstybės narės gali nustatyti arba toliau taikyti palankesnius tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo tvarkos reikalavimus, jeigu tie reikalavimai neprieštarauja šiai direktyvai“.

panaikinimo tvarkos valstybėse narėse⁵³, nauja redakcija, nereglementavo šio klausimo, rodo, kad jis neketino reglamentuoti laikotarpio po prieglobsčio procedūros užbaigimo, kiek tai susiję su ekstradicija.

78. Kartu aiškinant šios direktyvos 9 straipsnio 2 ir 3 dalis darytina išvada, kad tarptautinės apsaugos prašytojo ekstradicija į kilmės šalį negali būti vykdoma, jeigu prieš tai nesurengiama nagrinėjimo iš esmės procedūra⁵⁴. Taigi vienintelis šioje byloje naudingas aspektas, apie kurį galima spręsti iš minėtų nuostatų, kuriomis nagrinėjamu atveju tik patikslinama pareiga, kurią jau galima kildinti iš Chartijos 18 straipsnio ir 19 straipsnio 2 dalies, yra tas, kad ekstradicijai visų pirma taikomas negražinimo principas.

79. Šis principas taip pat įtvirtintas Direktyvos 2011/95 21 straipsnio 1 dalyje, kurią prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė savo prejudiciniame klausime. Iš šios nuostatos taip pat negalima aiškiai spręsti, kad vienos valstybės narės priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą būtų privalomas vykstant ekstradicijos procedūrai kitoje valstybėje narėje.

80. Be to, reikia pažymėti, kad direktyvose 2011/95 ir 2013/32 nėra numatyta jokie readmisijos mechanizmo tarptautinę apsaugą suteikusioje valstybėje narėje, pavyzdžiui, tokio, kuris numatytas Direktyvos 2003/109 12 straipsnio 3a ir 3b dalyse, kai priimamas sprendimas išsiųsti trečiosios šalies pilietį, kuris yra kitos valstybės narės nei ta, kuri jam suteikė šią apsaugą, ilgalaikis gyventojas. Šiomis nuostatomis, kurių tikslas, kaip nurodyta šios direktyvos 10 konstatuojamojoje dalyje, yra apsaugoti valstybėje narėje ilgalaikio gyventoją statusą įgijusį tarptautinės apsaugos gavėją nuo gražinimo, kai dėl šio asmens yra priimtas sprendimas išsiųsti iš šalies dėl minėtoje direktyvoje numatytų priežasčių, nesiekiamą reglamentuoti konkrečios situacijos, susijusios su ekstradicijos prašymu. Taigi jomis negalima remtis tvirtinant, kad jeigu valstybė narė suteikė pabėgėlio statusą trečiosios šalies piliečiui, kitai valstybei narei turėtų būti iš esmės draudžiama patenkinti prašymą išduoti šį pilietį į šią trečiąją šalį, kol prašomas išduoti asmuo turi šį statusą.

81. Tai, kad vienos valstybės narės priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą nėra privalomas per kitoje valstybėje narėje vykdomą ekstradicijos procedūrą, patvirtina išvada, kad ši procedūra ir pabėgėlio statuso panaikinimo procedūra yra dvi atskiros procedūros, todėl ekstradicija negali priklausyti nuo to, ar prieš tai yra panaikintas prašomo perduoti asmens pabėgėlio statusas.

B. Ekstradicijos procedūra ir pabėgėlio statuso panaikinimo procedūra yra dvi atskiros procedūros: todėl ekstradicija nepriklauso nuo to, ar prieš tai yra panaikintas pabėgėlio statusas

82. Italijos vyriausybė iš esmės teigia, kad jeigu valstybė narė įvykdytų asmens, kuriam kitoje valstybėje narėje suteiktas pabėgėlio statusas, ekstradiciją, tai reikštų faktinį šio statuso panaikinimą ir Direktyvoje 2011/95 šiuo klausimu numatytų taisyklių apėjimą. Taigi tokia ekstradicija priklauso nuo to, ar prieš tai panaikintas minėtas statusas.

83. Direktyvos 2011/95 11, 12 ir 14 straipsniuose įtvirtintos taisyklės dėl pabėgėlio statuso netekimo, nesuteikimo ir panaikinimo, pasibaigimo ar atsisakymo jį pratęsti jį suteikusioje valstybėje narėje. Italijos vyriausybės teigimu, būtų galima manyti, kad pabėgėlio ekstradicija faktiškai reikštų su šiuo statusu susijusios apsaugos netekimą. Jei kompetentinga valstybės narės

⁵³ OL L 326, 2005, p. 13.

⁵⁴ Žr. EUAA Teisinė analizė: prieglobsčio procedūros ir negražinimo principas, op. cit., p. 82.

institucija galėtų leisti išduoti pabėgėliu kitoje valstybėje narėje pripažintą asmenį dėl to, kad jam trečiojoje kilmės valstybėje nekyla arba nebekyla persekiojimo pavojus, ji faktiškai nuspręstų už tos kitos valstybės narės kompetentingas institucijas.

84. Tai reiškia, kad institucija, priimanti sprendimą dėl ekstradicijos prašymo, negali patenkinti šio prašymo, negavusi tarptautinę apsaugą suteikusios valstybės narės kompetentingos institucijos sprendimo panaikinti šią apsaugą.

85. Teisingumo Teisme Vokietijos vyriausybė ir Komisija, mano nuomone, teisingai akcentavo buvimo pabėgėliu ir pabėgėlio statuso suteikimo atskyrimą. Visų pirma jos primygtinai teigė, kad pabėgėlio statuso netekimas nebūtinai reiškia, kad asmuo nustoja būti pabėgėliu.

86. Šiuo klausimu reikėtų nurodyti, kad pabėgėlio statuso pripažinimas pagal Direktyvą 2011/95, kaip matyti iš jos 21 konstatuojamosios dalies, yra deklaratyvaus pobūdžio ir nereiškia, kad asmuo nėra pabėgėlis⁵⁵. Taigi pagal Direktyvoje 2011/95 įtvirtintą sistemą trečiosios šalies pilietis ar asmuo be pilietybės, tenkinantis šios direktyvos III skyriaus materialias sąlygas, vien dėl šios aplinkybės yra pabėgėlis, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio d punktą ir Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį⁵⁶. Taigi buvimas „pabėgėliu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio d punktą ir Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį, nepriklauso nuo oficialaus pripažinimo pabėgėliu suteikiant „pabėgėlio statusą“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio e punktą, siejamą su jos 13 straipsniu⁵⁷.

87. Buvimo pabėgėliu atskyrimas nuo pabėgėlio statuso reiškia, kad tai, jog atitinkamas asmuo patenka į vieną iš Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse nurodytų situacijų, kai valstybės narės gali panaikinti pabėgėlio statusą arba atsisakyti jį suteikti, nereiškia, kad jis nebetenkina materialinių sąlygų, nuo kurių priklauso jo buvimas pabėgėliu, susijusių su pagrįsta baime būti persekiojamam savo kilmės valstybėje⁵⁸. Taigi pabėgėlio statuso panaikinimas ar atsisakymas jį suteikti nereiškia, kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis ar asmuo be pilietybės, tenkinantis šios direktyvos 2 straipsnio d punkte, siejamame su jos III skyriaus nuostatomis, nustatytas materialines sąlygas, nustoja būti pabėgėliu, kaip tai suprantama pagal Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį, ir todėl jam negali būti suteikta tarptautinė apsauga, kurią jam įpareigojama užtikrinti pagal Chartijos 18 straipsnį, siekiant užtikrinti minėtos konvencijos laikymąsi⁵⁹.

88. Taip pat reikia aiškiai atskirti procedūrą, dėl kurios valstybė narė gali panaikinti pabėgėlio statusą, ir procedūrą, per kurią vertinama, ar per išsiuntimo procedūrą laikomasi negražinimo principo. Taigi pagal Sąjungos teisę kompetentinga institucija gali turėti teisę panaikinti trečiosios šalies piliečiui suteiktą pabėgėlio statusą, tačiau jai nebūtinai leidžiama jį išsiųsti į jo kilmės šalį⁶⁰. Kaip yra nusprendęs Teisingumo Teismas, tai reiškia, kad pabėgėlio statuso panaikinimas pagal Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalį nereiškia pozicijos nustatymo kitu klausimu – ar šis asmuo gali būti išsiųstas į jo kilmės šalį⁶¹. Būtent todėl į galimo atitinkamo

⁵⁵ Žr. Sprendimą *M ir kt. (Pabėgėlio statuso panaikinimas)* (85 punktas).

⁵⁶ Žr. Sprendimą *M ir kt. (Pabėgėlio statuso panaikinimas)* (86 punktas).

⁵⁷ Žr. Sprendimą *M ir kt. (Pabėgėlio statuso panaikinimas)* (92 punktas).

⁵⁸ Žr. Sprendimą *M ir kt. (Pabėgėlio statuso panaikinimas)* (98 punktas).

⁵⁹ Žr. Sprendimą *M ir kt. (Pabėgėlio statuso panaikinimas)* (100 punktas).

⁶⁰ Dėl pabėgėlio statuso panaikinimo pagal Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalies b punktą žr. Sprendimą *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Pabėgėlis, padaręs sunkų nusikaltimą)* (39 punktas).

⁶¹ Dėl pabėgėlio statuso panaikinimo pagal Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalies b punktą žr., be kita ko, Sprendimą *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Pabėgėlis, padaręs sunkų nusikaltimą)* (41 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

trečiosios šalies piliečio grąžinimo į kilmės šalį pasekmės šiam trečiosios šalies piliečiui gali būti atsižvelgiama ne priimant sprendimą panaikinti pabėgėlio statusą, o prireikus kompetentingai institucijai svarstant galimybę priimti sprendimą grąžinti tą trečiosios šalies pilietį⁶².

89. Tai, ką Teisingumo Teismas yra nusprendęs dėl pabėgėlio statuso panaikinimo atvejo, numatyto Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalies b punkte, ir dėl sprendimo grąžinti pagal 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse⁶³, mano nuomone, gali būti taikoma ir kitiems šio statuso panaikinimo atvejams, kaip antai numatytajam Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 3 dalyje, kurios a punkte konkrečiai nurodytas atvejis, kai pabėgėliui nesuteikiamas arba neturėjo būti suteiktas pabėgėlio statusas pagal šios direktyvos 12 straipsnį, ir ekstradicijos srityje.

90. Taigi skirtumas, kurį reikia daryti tarp, viena vertus, procedūros, per kurią gali būti panaikintas pabėgėlio statusas, ir, kita vertus, procedūros, per kurią nagrinėjama, ar ekstradicija suderinama su negrąžinimo principu, mano nuomone, reiškia, kad teigiamas atsakymas į ekstradicijos prašymą negali priklausyti nuo to, ar prieš tai panaikinamas prašomo perduoti asmens pabėgėlio statusas. Prie to dar galima pridurti reikalavimą greitai išnagrinėti ekstradicijos prašymą, kuris gali atrodyti nesuderinamas su reikalavimu prieš tai pradėti pabėgėlio statuso panaikinimo procedūrą⁶⁴.

91. Darytina išvada, kad asmenį, kuriam suteiktas pabėgėlio statusas, nuo ekstradicijos saugo ne pats šis statusas, o negrąžinimo principas, įvairiais būdais įtvirtintas Chartijos 18 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje.

92. Taigi gali būti, kad valstybės narės institucija, kompetentinga ekstradicijos srityje, nuspręš priimti sprendimą dėl prašomo perduoti asmens ekstradicijos, net jei šiam asmeniui kitoje valstybėje narėje suteikto pabėgėlio statuso jį suteikusi institucija nepanaikino. Tiek, kiek laikomasi negrąžinimo principo, pagal šiuo metu galiojančią Sąjungos teisę tokio statuso išsaugojimas negali sutrukdyti institucijai išduoti atitinkamą asmenį vykdant ekstradiciją, antraip būtų pažeisti jai pagal Europos konvenciją dėl ekstradicijos tenkantys įpareigojimai.

93. Priešingai, nei šioje byloje teigia Italijos vyriausybė, kai prašomosios valstybės narės institucija nusprendžia patenkinti ekstradicijos prašymą dėl asmens, kuriam kitoje valstybėje narėje suteiktas pabėgėlio statusas, nes mano, kad šio asmens ekstradicija nepažeidžia negrąžinimo principo, ji negali spręsti už instituciją, kompetentingą panaikinti šį statusą kitoje valstybėje narėje. Tik pastaroji institucija prireikus turi teisę nuspręsti panaikinti arba atšaukti pabėgėlio statusą pagal Direktyvos 2011/95 11, 12 ir 14 straipsnius. Taigi būtent valstybė narė, suteikusi pabėgėlio statusą, turi nustatyti ekstradicijos prašyme nurodytų ir per ekstradicijos procedūrą paaiškėjusių aplinkybių pasekmes šio statuso išsaugojimui arba netekimui.

⁶² Žr. Sprendimą *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Pabėgėlis, padaręs sunkų nusikaltimą)* (42 punktas).

⁶³ OL L 348, 2008, p. 98.

⁶⁴ Žr. Forteau, M., ir Laly-Chevalier, C., „Les problèmes d’articulation des procédures d’asile, d’extradition et d’entraide judiciaire pénale“, Chetail, V., ir Laly-Chevalier, C., „Asile et extradition – Théorie et pratique de l’exclusion du statut de réfugié“, *op. cit.*, p. 145–203, visų pirma p. 162, kurie kaip pavyzdį nurodo Kanados Aukščiausiojo Teismo sprendimą *Németi prieš Kanadą*, 2010 CSC 56, § 30. Todėl negalima sutikti su Italijos vyriausybės palaikomu aiškinimu, pagal kurį, remiantis lojalaus bendradarbiavimo principu, institucija, sprendžianti dėl ekstradicijos prašymo, turėtų informuoti valstybės narės, suteikusios pabėgėlio statusą, kompetentingą instituciją apie šį prašymą ir suteikti jai protingą laikotarpį nustatyti, ar yra pagrindas panaikinti pabėgėlio statusą.

94. Todėl nėra pavojaus, kad bus apeitos tuose straipsniuose numatytos taisyklės, nes, kaip teisingai pažymėjo Vokietijos vyriausybė ir Komisija, prieglobsčio ir ekstradicijos procedūros yra nepriklausomos ir atskiros viena nuo kitos. Jomis siekiama skirtingų tikslų ir valstybėse narėse jas vykdo skirtingos valdžios institucijos. Vykstant ekstradicijos procedūrai kompetentinga institucija nepriima sprendimo dėl pabėgėlio statuso suteikimo ar panaikinimo. Atsižvelgdama į atskiras procesines aplinkybes, ji vertina, ar yra ekstradicijos kliūčių, pavyzdžiui, ar esama pavojaus, kad bus pateiktas nepolitiniu nusikaltimu grindžiamas ekstradicijos prašymas siekiant persekioti ar nubausti asmenį už, pavyzdžiui, politines pažiūras arba kad dėl šios priežasties šio asmens padėtis gali pablogėti.

95. Pagal šią atskirą procedūrą ekstradicijos srityje kompetentinga institucija turi atlikti atskirą ir naujausia informacija grindžiamą negražinimo principo laikymosi analizę. Nors kitos valstybės narės priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą nėra privalomas institucijai, atsakingai už ekstradicijos prašymo nagrinėjimą kitoje valstybėje narėje, ekstradicijos procedūra turi būti vykdoma paisant Chartijos 18 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos teisės į prieglobstį. Teisinės garantijos, kurias pagrindinėje byloje prašomas perduoti asmuo turi tiek pagal Europos konvencijos dėl ekstradicijos 3 straipsnio 1 ir 2 dalis, tiek pagal IRG 6 straipsnio 2 dalį, šiuo klausimu glaudžiai susijusios su negražinimo principu⁶⁵. Taigi sprendimas dėl ekstradicijos gali būti priimamas tik išnykus tarptautinės apsaugos poreikiui. Užtikrindama prašomo perduoti asmens apsaugą nuo grąžinimo ekstradicijos teisė yra ne tik „baudimo teisė“⁶⁶, bet ir, kaip ir pabėgėlių teisėje, „apsaugos teisė“.

96. Taigi tai, ar anksčiau suteiktas pabėgėlio statusas tebegalioja tuo metu, kai sprendžiama dėl ekstradicijos prašymo, nekeičia institucijai, atsakingai už sprendimo dėl šio prašymo priėmimą, tenkančios pareigos, t. y. patikrinti, ar prašomo išduoti asmens ekstradicija nėra draudžiama pagal negražinimo principą. Kitaip tariant, šio principo laikymosi patikra yra atskira ir priklauso institucijos, įgaliotos priimti sprendimą dėl ekstradicijos prašymo, kompetencijai, ir ji negali jos neatlikti, įskaitant atvejį, kai pabėgėlio statusas prieš tai panaikinamas⁶⁷.

97. Norėčiau pridurti, jog atsižvelgiant į tai, kad valstybės narės institucija, kompetentinga priimti sprendimą dėl ekstradicijos prašymo, turi atskirai ir remdamasi naujausiais duomenimis patikrinti, ar laikomasi negražinimo principo, man tai atrodo nesuderinama su kitos valstybės narės institucijos priimto sprendimo suteikti pabėgėlio statusą privalomąja galia. Dėl tokios privalomosios galios išnyktų diskrecija, kurią turi turėti ekstradicijos srityje kompetentinga

⁶⁵ Žr. VPRK gaires (5 punktas). Kaip pažymi VPRK, „pabėgėlio arba prieglobsčio prašytojo ekstradicijos bylose tam tikri ekstradicijos teisės principai ir nuostatos suteikia atitinkamam asmeniui teisinių garantijų. Pavyzdžiui, prašomam perduoti asmeniui gali būti taikoma specialioji taisyklė; ekstradicijos iš prašančiosios valstybės į trečiąją valstybę apribojimai; galimybė leisti vykdyti ekstradiciją su sąlyga, kad prašomas perduoti asmuo pasibaigus baudžiamajam procesui arba atlikęs bausmę galės grįžti į prašomąją valstybę; neišdavimo už politinius nusikaltimus taisyklė arba kiti tradiciniai atsisakymo išduoti pagrindai, pavyzdžiui, susiję su mirties bausme ir teisingumo bei lygybės sąvokomis. „Diskriminacijos sąlygos“, pagal kurias galima atsisakyti arba turi būti atsisakyta išduoti, jeigu to prašoma dėl politinių priežasčių, persekiojimo ar diskriminacijos, atsirado evoliucionuojant ekstradicijos teisei“ (5 punktas). Taip pat žr. M. Forteau ir Laly-Chevalier, C, *op. cit.*, 46 išnaša; šie autoriai nurodo, kad, kaip yra nusprendęs Šveicarijos Federalinis Teismas ir Kanados Aukščiausiasis Teismas, Europos konvencijos dėl ekstradicijos 3 straipsnio 2 dalyje konkrečiai išreikštas pabėgėlių teisėje įtvirtintas negražinimo principas ekstradicijos teisės srityje. Tuo pačiu klausimu žr. V. Chetail, *op. cit.*, kuris pažymi, kad „negalima nepastebėti šios nuostatos ir Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnio 2 dalyje pateiktos pabėgėlio sąvokos apibrėžties panašumo. Vis dėlto šis straipsnis nuo [Europos ekstradicijos konvencijos] skiriasi dviem aspektais. Europos [ekstradicijos] konvencijoje nebeliko sąvokos „priklausymas tam tikrai socialinei grupei“, kuri buvo pripažinta pernelyg neaiškia. Atsižvelgiant į tai, 3 straipsnio 2 dalis vis dėlto yra platesnė nei pabėgėlio sąvokos apibrėžtis, nes ji apima sunkų nepolitinį nusikaltimą padariusius asmenis ir ja apsaugomas prašomas išduoti asmuo, kai jo padėtis gali pablogėti dėl vienos iš minėtų priežasčių, o ne vien persekiojimo pavojaus atveju“ (p. 79).

⁶⁶ Kaip nurodo Chetail, V., *op. cit.*, p. 66.

⁶⁷ Apskritai atskiro vertinimo, ar laikomasi negražinimo principo, svarba didėja. Šiuo klausimu žr. V. Chetail, *op. cit.*, kuris pabrėžia, kad tais atvejais, kai paskirties valstybėje kyla realus kankinimo arba nežmoniško ar žeminamo elgesio pavojus, „negražinimo principas <...> ne tik neleidžia išduoti esant tokiam pavojui prašomojoje valstybėje. Juo taip pat neutralizuojamos pabėgėlio statuso nesuteikimo, kuris nebėra išsiuntimo į kilmės šalį sinonimas, pasekmės“ (p. 90).

institucija. Be to, naujausiais duomenimis grindžiamas negražinimo principo laikymosi vertinimas būtų neįmanomas, jei šiai institucijai būtų privalomas anksčiau, kartais prieš kelerius metus, kitoje valstybėje narėje atliktas prieglobsčio srityje kompetentingos institucijos vertinimas. Taip pat reikia turėti omenyje, kad iš ekstradicijos prašymo gali paaiškėti naujų aplinkybių, galinčių pateisinti kitokį prašomo perduoti asmens persekiojimo pavojaus vertinimą.

98. Atsižvelgiant į tai, tarp ekstradicijos procedūros, per kurią reikia patikrinti, ar pagal Chartijos 18 straipsnį ir 19 straipsnio 2 dalį nėra kliūčių prašomo perduoti asmens ekstradicijai į jo kilmės šalį, ir procedūros, per kurią anksčiau tam pačiam asmeniui buvo suteiktas pabėgėlio statusas, neabejotinai yra ryšys. Taigi, nors dėl mano nurodytų priežasčių vienos valstybės narės priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą nėra privalomas kitos valstybės narės institucijai, kuri turi priimti sprendimą dėl ekstradicijos prašymo, ši institucija, nagrinėdama negražinimo principo laikymąsi, turi tinkamai atsižvelgti į sprendimą suteikti pabėgėlio statusą.

C. Sprendimas suteikti pabėgėlio statusą yra labai svarbi aplinkybė, į kurią turi atsižvelgti ekstradicijos srityje kompetentinga institucija

99. Klausimą, susijusį su atsižvelgimu į sprendimą suteikti pabėgėlio statusą vykstant ekstradicijos procedūrai, Teisingumo Teismas jau nagrinėjo ankstesnėje byloje, kurioje buvo keliamas klausimas, susijęs su Rusijos ir Islandijos piliečio, kuriam buvo suteiktas prieglobstis Islandijoje prieš įgyjant šios valstybės pilietybę, ekstradicija į Rusijos Federaciją. Tai buvo byla, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Ruska Federacija*.

100. Tame sprendime Teisingumo Teismas, be kita ko, konstatavo, kad prašomoji valstybė narė turi patikrinti, ar ekstradicija yra suderinama su Chartijos 19 straipsnio 2 dalimi, siejama su jos 4 straipsniu, kadangi Islandijos pilietis rėmėsi rimtu nežmoniško ar žeminančio elgesio pavojumi, jei jis būtų išduotas⁶⁸. Teisingumo Teismas priminė, kad tuo tikslu ši valstybė narė, remdamasi Chartijos 4 straipsniu, pagal kurį draudžiamos nežmoniškos ar žeminamos bausmės ar elgesys, turi atsižvelgti ne tik į prašančiosios trečiosios valstybės pareiškimus ar jos prisijungimą prie tarptautinių sutarčių, iš esmės garantuojančių pagrindinių teisių paisymą. Atlikdama tokį patikrinimą prašomosios valstybės narės kompetentinga valdžios institucija turi remtis objektyviais, patikimais, tiksliais ir tinkamai atnaujintais duomenimis, kurie gali būti paimti, be kita ko, iš tarptautinių teismų, pavyzdžiui, Europos Žmogaus Teisių Teismo, sprendimų, prašančiosios trečiosios valstybės teismų sprendimų, taip pat Europos Tarybos ar Jungtinių Tautų sistemai priklausančių organų sprendimų, ataskaitų ir kitų jų parengtų dokumentų⁶⁹.

101. Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad tai, jog Islandijos Respublika suteikė prašomam perduoti asmeniui prieglobstį dėl to, kad jam kilo pavojus patirti nežmonišką ar žeminamą elgesį jo kilmės šalyje, yra labai svarbi aplinkybė, į kurią prašomosios valstybės narės kompetentinga institucija turi atsižvelgti tikrindama, ar ekstradicija nepažeis Chartijoje, visų pirma jos 19 straipsnio 2 dalyje, užtikrinamų teisių⁷⁰.

⁶⁸ Žr. Sprendimą *Ruska Federacija* (64 punktas).

⁶⁹ Žr. Sprendimą *Ruska Federacija* (65 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

⁷⁰ Žr. Sprendimą *Ruska Federacija* (66 punktas). Kaip nurodė Teisingumo Teismas, tokia aplinkybė yra dar svarbesnė šiam patikrinimui, kai prieglobsčio suteikimas buvo grindžiamas būtent atitinkamo asmens persekiojimu jo kilmės šalyje, dėl kurio ši šalis pateikė prašymą jį išduoti (67 punktas).

102. Be to, Teisingumo Teismas patikslino, kokias pasekmes kompetentinga prašomosios valstybės narės institucija turi nustatyti iš Islandijos valdžios institucijų sprendimo, kuriuo prašomam perduoti asmeniui buvo suteiktas prieglobstis.

103. Taigi, kaip nurodė Teisingumo Teismas, nesant konkrečių aplinkybių, kaip antai padėties prašančiojoje trečiojoje valstybėje reikšmingo pasikeitimo arba rimtų ir patikimų duomenų, rodančių, kad asmuo, kurį prašoma išduoti, gavo prieglobstį nuslėpęs jo baudžiamojo persekiojimo kilmės šalyje faktą, esant tokiam sprendimui prašomosios valstybės narės kompetentinga institucija turi atsisakyti vykdyti ekstradiciją remdamasi Chartijos 19 straipsnio 2 dalimi⁷¹.

104. Pažymiu, kad šios bylos faktinės ir teisinės aplinkybės skiriasi, todėl reikia išnagrinėti, ar turėtų būti pritarta tokiame pačiame sprendimui, pagal kurį per ekstradicijos procedūrą kitos valstybės narės kompetentingos institucijos priimtam sprendimui suteikti pabėgėlio statusą turi būti suteikta svarbi įrodomoji galia dėl galimo negražinimo principo pažeidimo.

105. Byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Ruska Federacija*, prieglobstį suteikė Islandijos Respublika. Nors ji dalyvauja „Dublino“ sistemoje, kiek tai susiję su kriterijais ir mechanizmais, leidžiančiais nustatyti už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakingą valstybę narę⁷², ji netaiko direktyvų 2011/95 ir 2013/32, dėl kurių šioje byloje pateiktas klausimas⁷³.

106. Šioje byloje reikia nustatyti, kokių pasekmių sprendimas, kuriuo kitos valstybės narės kompetentingos institucijos suteikė pabėgėlio statusą pagal Sąjungos tarptautinės apsaugos teisės bendrąsias taisykles ir kriterijus, pagal Sąjungos teisę sukelia valstybėje narėje vykstant ekstradicijos procedūrai. Mano nuomone, tai, kad šis klausimas kyla tarp dviejų valstybių narių, kurios privalo įgyvendinti Sąjungos antrinę teisę tarptautinės apsaugos srityje, taigi laikytis šioje teisėje numatytų bendrų taisyklių ir kriterijų, turėtų reikšti, kad Teisingumo Teismo sprendime *Ruska Federacija* padaryta išvada juo labiau tinka tokiomis aplinkybėmis. Kitaip tariant, nors Teisingumo Teismas pripažino, kad per valstybės narės vykdomą ekstradicijos procedūrą svarbu atsižvelgti į Islandijos Respublikos priimtą sprendimą suteikti prieglobstį, tas pats *a fortiori* turi būti taikoma ir dėl valstybės narės priimto sprendimo suteikti pabėgėlio statusą.

107. Be to, pažymėtina, kad nors dėl pirma nurodytų priežasčių valstybės narės institucijai, kompetentingai priimti sprendimą dėl ekstradicijos prašymo, kitos valstybės narės priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą negali būti privalomas, akivaizdu, kad bendros Europos prieglobsčio sistemos kūrimo procesui, kaip numatyta SESV 78 straipsnio 2 dalyje, neabejotinai kliudytų tai, jeigu vykstant ekstradicijos procedūrai valstybė narė galėtų neatsižvelgti į kitos valstybės narės priimtą sprendimą suteikti prašomam išduoti asmeniui pabėgėlio statusą. Priešingai, pirmenybė turėtų būti teikiama valstybių narių valdžios institucijų bendradarbiavimui ir tarpusavio pasitikėjimui⁷⁴, nes tai, kad valstybė narė suteikia prašomam išduoti asmeniui

⁷¹ Žr. Sprendimą *Ruska Federacija* (68 punktas).

⁷² Žr. Europos bendrijos, Islandijos Respublikos ir Norvegijos Karalystės susitarimą dėl valstybės, atsakingos už prieglobsčio prašymo, pateikto valstybėje narėje arba Islandijoje ar Norvegijoje, nagrinėjimą, nustatymo kriterijų ir mechanizmų (OL L 93, 2001, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 78).

⁷³ Dėl Norvegijos Karalystės žr. 2021 m. gegužės 20 d. Sprendimą *L. R. (Norvegijos atmetas prieglobsčio prašymas)* (C-8/20, EU:C:2021:404, 39 ir 45 punktai).

⁷⁴ Pagal analogiją žr. 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija, Vengrija ir Čekija (Laikinas tarptautinės apsaugos prašytojų perkėlimo mechanizmas)* (C-715/17, C-718/17 ir C-719/17, EU:C:2020:257, 164 ir 182 punktai).

tarptautinę apsaugą, yra svarbus rodiklis, kad jis yra politiškai persekiojamas asmuo⁷⁵, o ekstradicijos procedūra turi būti vykdoma paisant Chartijos 18 straipsnyje įtvirtintos teisės į prieglobstį.

108. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad, siekdama patikrinti, ar ekstradicija nepažeidžiamas negražinimo principas, prašomosios valstybės narės kompetentinga institucija turi atsižvelgti į kitos valstybės narės priimtą sprendimą suteikti pabėgėlio statusą, kuris yra labai svarbi aplinkybė atliekant šį patikrinimą⁷⁶. Taigi, nors ši institucija pagrindinėje byloje išlaiko diskreciją atskirai ir pagal naujausią informaciją tikrindama IRG 6 straipsnio 2 dalyje ir Europos konvencijos dėl ekstradicijos 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytas sąlygas, ji turi nustatyti konkrečias aplinkybes, dėl kurių yra linkusi nukrypti nuo Italijos institucijos, anksčiau prašomam perduoti asmeniui suteikusios pabėgėlio statusą, atlikto vertinimo.

109. Taigi atsižvelgiant į tikslą, kurio turi būti siekiama bendra Europos prieglobsčio sistema, kaip numatyta SESV 78 straipsnio 2 dalyje, reikėtų manyti, kad prašomosios valstybės narės institucija privalo tinkamai atsižvelgti į kitos valstybės narės priimtą sprendimą suteikti pabėgėlio statusą ir nuo jo nukrypti tik esant ypatingoms aplinkybėms. Kai yra tokių aplinkybių, negražinimo principas nepažeidžiamas, nes atitinkamas asmuo nebegali remtis tuo, kad yra pabėgėlis.

110. Man atrodo, kad aiškinimas, kuriuo Teisingumo Teismui siūlau vadovautis, laikantis Sprendimo *Ruska Federacija*, atitinka tai, kaip reikia vertinti eksteritorialų Ženevos konvencijos poveikį. Iš VPRK gairių matyti, kad „prašomo perduoti asmens pabėgėlio statusas [kuris buvo suteiktas kitoje valstybėje nei prašomoji valstybė] yra svarbi aplinkybė ir prašomosios valstybės institucijos turi į ją atsižvelgti, nustatydamos, ar ekstradicija suderinama su negražinimo principu“⁷⁷. Atrodo, kad VPRK eksteritorialų pabėgėlio statuso poveikį vertina taip, kad šį statusą, suteiktą valstybės, šios konvencijos šalies, „kita valstybė, šios konvencijos šalis, galėtų kvestionuoti tik išimtiniais atvejais, paaiškęs, kad suinteresuotasis asmuo akivaizdžiai neatitinka [šioje konvencijoje] nustatytų sąlygų, pavyzdžiui, paaiškęs faktinėms aplinkybėms, rodančioms, kad prieš tai pateikti teiginiai yra melagingi, arba kad suinteresuotajam asmeniui taikoma viena iš [toje pat konvencijoje] numatytų nesuteikimo sąlygų“⁷⁸.

⁷⁵ Žr. Schierholt, C., ir Zimmermann, F., „§ 6 Politische Straftaten, politische Verfolgung“, Schomburg, W., ir Lagodny, O., „Internationale Rechtshilfe in Strafsachen“, 6 leid., C. H. Beck, Miunchenas, 2020, p. 130.

⁷⁶ Žr. Forteau, M., ir Laly-Chevalier, C., *op. cit.*: jie pažymi, kad „per ekstradicijos procedūrą išaiškėjusi informacija gali turėti įtakos priimant sprendimą dėl prieglobsčio prašymo ir, be kita ko, taikant nesuteikimo sąlygas, ir atvirkščiai – prieglobsčio procedūros baigtis bus esminė aplinkybė, į kurią prašomoji valstybė turės atsižvelgti, nustatydama, ar prašomas išduoti asmuo gali būti teisėtai išduotas“ (p. 162).

⁷⁷ Žr. VPRK gaires (55 punktas).

⁷⁸ Žr. VPRK gaires (55 punktas). Šiuo klausimu žr. Forteau, M., ir Laly-Chevalier, C., *op. cit.* Remdamiesi tokiomis aplinkybėmis, šie autoriai daro išvadą, kad „[Ženevos konvencijos eksteritorialaus poveikio] išimčių, kurias pripažįsta VPRK, turinys rodo <...> kad teismo vietos institucija iš tikrųjų visada turi teisę peržiūrėti bylą ir tikrinti užsienio institucijos vertinimo pagrįstumą“. Jų teigimu, „neatrodo, kad tai būtų „eksteritorialus poveikis“, kaip jis suprantamas pagal tarpusavio pripažinimo mechanizmą, t. y. mechanizmą, kuris, beje, [Ženevos konvencijoje] nenumatytas. Atrodo, kad, kalbėdamas apie „eksteritorialų poveikį“, VPRK galiausiai turi omenyje įrodomąją galią, o ne užsienio institucijos priimto sprendimo vykdomąjį poveikį“ (p. 186 ir 187).

111. Atsižvelgiant į svarbą, kurią prašomoji valstybė narė, atskirai ir pagal naujausius duomenis vertindama negražinimo principo laikymąsi, turi suteikti kitos valstybės narės priimtam sprendimui suteikti pabėgėlio statusą, šių dviejų valstybių narių kompetentingos institucijos turi keistis informacija⁷⁹. Šis keitimasis informacija, kurio reikalaujama pagal valstybių narių lojalaus bendradarbiavimo principą, taip pat gali užtikrinti sprendimų nuoseklumą LSTE.

D. Prašomosios valstybės narės kompetentinga institucija turi vertinti, ar laikomasi negražinimo principo, laikydamosi lojalaus bendradarbiavimo principo ir LSTE priimamų sprendimų nuoseklumo reikalavimo

112. Kitos valstybės narės nei ta, kuri turi nagrinėti ekstradicijos prašymą, priimto sprendimo suteikti pabėgėlio statusą įrodomoji galia reiškia, kad net jei toks sprendimas nėra teisiškai privalomas, institucija, kuri turi įvertinti, ar reikia patenkinti tokį prašymą, turi atlikti visus reikiamus tyrimus, kad nustatytų, ar prašomam perduoti asmeniui kyla persekiojimo prašančiojoje valstybėje pavojus, todėl jis vis dar gali remtis savo, kaip pabėgėlio, statusu, ir ar kyla grėsmė kitoms šio asmens pagrindinėms teisėms⁸⁰. Darytina išvada, kad ekstradicijos srityje kompetentinga institucija turi susisiekti su institucija, suteikusia prašomam perduoti asmeniui pabėgėlio statusą, kad gautų iš jos turimą būtiną informaciją. Be to, kadangi prieglobsčio procedūros etapą administruoja specialistai, turintys išsamių žinių šioje srityje, svarbu, kad ekstradicijos srityje kompetentinga institucija paprašytų sprendimą suteikti pabėgėlio statusą priėmusios institucijos nuomonės.

113. Norėčiau pridurti, kad nagrinėjimas, susijęs su specialiosios taisyklės laikymusi, neatleidžia ekstradicijos srityje kompetentingos institucijos nuo pareigos, susipažinus su prieglobsčio byla ir palaikant dialogą su pabėgėlio statusą suteikusia institucija, patikrinti, ar prašomas perduoti asmuo vis dar gali remtis pabėgėlio statusu. Taigi pagrindinėje byloje ekstradicijos srityje kompetentinga institucija pirmiausia turi išsamiai išnagrinėti, ar kyla persekiojimo pavojus, kaip numatyta IRG 6 straipsnio 2 dalyje, ir, antra, patikrinti, ar specialioji taisyklė arba galimos garantijos gali veiksmingai pašalinti tokią grėsmę⁸¹. Šiuo tikslu ši institucija, nagrinėdama ekstradicijos prašymą, turi atsižvelgti į per prieglobsčio procedūrą surinktus faktinius duomenis. Prieglobsčio bylos turinys šiuo tikslu gali parodyti prašančiosios valstybės suteiktų garantijų patikimumo laipsnį, pavyzdžiui, atskleidžiant informaciją, leidžiančią manyti, kad atskirais atvejais nereikia tikėtis, jog bus laikomasi suteiktų garantijų⁸².

⁷⁹ Man atrodo, šiuo klausimu svarbu įžvelgti panašumų su pirma nurodyta situacija, kai pagal Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punktą, kuriame išreiškiamas tarpusavio pasitikėjimo principas, valstybės narės turi teisę pripažinti naują tarptautinės apsaugos prašymą nepriimtinu, jei kita valstybė narė jau yra suteikusi tokią apsaugą. Manau, pagal šį principą ir lojalaus bendradarbiavimo principą reikalaujama, kad kompetentinga valstybės narės institucija, kuri sprendžia, arba netgi yra priversta, kaip buvo pabrėžta 2019 m. kovo 19 d. Sprendime *Ibrahim ir kt.* (C-297/17, C-318/17, C-319/17 ir C-438/17, EU:C:2019:219), pati išnagrinėti tokį prašymą, negali nepaisyti kitos valstybės narės priimto sprendimo suteikti pabėgėlio statusą. Vadinas, ši institucija turi atsižvelgti į šį sprendimą, pasikeitusi informacija su jį priėmusia institucija, ir kartu gali nukrypti nuo jo, jeigu jai tampa žinomos konkrečios aplinkybės, galinčios paskatinti priimti kitokį sprendimą. Šiuo klausimu, nors tiesa, kad Sąjungos teisės aktų leidėjo suderintų kriterijų buvimas reiškia, jog institucijų, į kurias buvo kreiptasi, vienas po kito atliekami vertinimai iš esmės turi sutapti, vis dėlto negalima atmesti galimybių, kad institucija, į kurią kreiptasi iš naujo, padarys kitokią išvadą nei ta, kurią anksčiau padarė kita institucija. Taip gali būti tuo atveju, kai konstatuojama, kad pasikeitė aplinkybės, arba kai paaiškėja nauja aplinkybė, kuri nebuvo žinoma pabėgėlio statusą suteikusiai valstybei narei. Tokiu atveju naujas prašymas galėtų būti atmestas.

⁸⁰ Žr. Schierholt, C., ir Zimmermann, F., *op. cit.*, p. 129.

⁸¹ Žr. Schierholt, C., ir Zimmermann, F., *op. cit.*, p. 129.

⁸² Žr. Marx, R., *AsylG – Kommentar zum Asylgesetz*, 10 leid., Luchterhand, Kelnas, 2019, p. 275, § 10. Šiuo klausimu primenu reikalavimus patikinimų srityje, kuriuos Teisingumo Teismas nurodė Sprendime *Ruska Federacija* (65 punktas).

114. Griežtai tikrindama prašančiosios valstybės suteiktas garantijas, prašomoji valstybė, kaip jau nurodžiau šioje išvadoje, turi įsitikinti, kad, prisidengdama persekiojimu už nepolitinį nusikaltimą, prašančioji valstybė iš tikrųjų nesiekia patraukti baudžiamojon atsakomybėn už politinį nusikaltimą ar patraukti prašomą perduoti asmenį baudžiamojon atsakomybėn dėl politinių priežasčių. Šiuo klausimu pažymėtina, jog aplinkybė, kad ekstradicijos prašymą pateikė prašomo perduoti asmens, kuriam suteikiant pabėgėlio statusą buvo nuspręsta, jog reikalinga apsauga, kilmės valstybė, turi būti vertinama ypač atidžiai. Tai reiškia, jog prašančioji valstybė turi pateikti griežtas ir įtikinamas garantijas, kad pavojus nepadidės, kaip to reikalaujama pagal Europos konvencijos dėl ekstradicijos 3 straipsnio 2 dalį.

115. Siekiant užtikrinti LSTE priimtų sprendimų nuoseklumą, taip pat reikia, kad ekstradicijos srityje kompetentinga institucija ir institucija, kuri prašomam perduoti asmeniui suteikė pabėgėlio statusą, keistųsi informacija pagal lojalaus bendradarbiavimo principą⁸³.

116. Toks keitimasis informacija galėtų būti naudingas visų pirma tais atvejais, kai iš ekstradicijos prašymo paaiškėjusios aplinkybės gali lemti, kad pabėgėlio statusą suteikusi institucija panaikins šį statusą prašomam perduoti asmeniui, pavyzdžiui, jeigu šios aplinkybės rodytų atvejį, kai pabėgėlio statusas neturėjo arba nebeturi būti suteiktas⁸⁴. Taigi atrodo, kad institucija, atsakinga už ekstradicijos prašymo nagrinėjimą, turi pateikti minėtai institucijai visą būtiną informaciją dar ir todėl, kad Direktyvos 2013/32 45 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad kompetentingos institucijos sprendime panaikinti tarptautinę apsaugą nurodomos faktinės ir teisinės priežastys, kuriomis toks sprendimas grindžiamas. Taigi ši institucija turi turėti visą reikšmingą informaciją, kad, atsižvelgdama į ją, galėtų pati įvertinti visas konkretaus atvejo aplinkybes, nustatyti jos sprendimo prasmę ir išsamiai jį motyvuoti⁸⁵.

V. Išvada

117. Atsižvelgdamas į visus išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Oberlandesgericht Hamm* (Hamo aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) pateiktą prejudicinį klausimą:

SESV 78 straipsnio 2 dalis, 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems

⁸³ Žr. M. Forteau ir C. Laly-Chevalier, *op. cit.*: jie nurodo, kad „prieglobsčio ir ekstradicijos procedūros turi būti koordinuojamos taip, kad būtų užtikrinta, jog bus atsižvelgta į kiekvienos iš jų reikalavimus įgyvendinant kitą procedūrą“, ir kartu pažymi, kad „nė viena procedūra jokių būdu nėra viršesnė už kitą“ (p. 153). Taigi šių dviejų procedūrų ryšys turi būti vertinamas ne „normų kolizijos“ požiūriu, o siekiant „Sąjungos teisę atitinkančio taikymo ar aiškinimo“, todėl „abi teisės šakos neabejotinai gali koegzistuoti“ (p. 155). Kitaip tariant, nėra taip, kad ekstradicijos teisė turėtų būti viršesnė už pabėgėlių teisę, atvirkščiai, būtina „užtikrinti, kad abi šios teisės šakos būtų taikomos lygiagrečiai“ (p. 156). Taigi „ir vienu, ir kitų taisyklių atveju būtina sudėtinga derinimo arba koordinavimo dinamika, o ne tiesiog taikomas hierarchijos principas“ (p. 158). Be to, šie autoriai mano, kad „prieglobsčio ir ekstradicijos institucijų bendradarbiavimas gali būti labai naudingas <...> skatinant greitesnį ir geresnį sprendimų priėmimą sklandžiau dalinantis informacija“ (p. 162).

⁸⁴ Šiuo klausimu primenu, kad pagal Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 3 dalies a punktą „[v]alstybės narė panaikina trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusą arba nutraukia ar atsisako pratęsti jo galiojimą, jei po to, kai jam buvo suteiktas pabėgėlio statusas, atitinkama valstybė narė nustatė, kad jam neturėjo būti suteiktas arba nesuteikiamas pabėgėlio statusas pagal [šios direktyvos] 12 straipsnį“. Pastarosios nuostatos 3 dalies b punkte numatyta, kad „trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės pabėgėlio statusas nesuteikiamas, jei yra rimtų priežasčių manyti, kad jis padarė sunkų nepolitinį nusikaltimą ne prieglobsčio šalyje prieš pripažįstant jį pabėgėliu“.

⁸⁵ Žr., be kita ko, 2023 m. liepos 6 d. Sprendimą *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* (Pabėgėlis, padaręs sunkų nusikaltimą) (C-8/22, EU:C:2023:542, 62 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų 21 straipsnio 1 dalis ir 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos 9 straipsnio 2 ir 3 dalys

turi būti aiškinamos taip:

kai dėl vienoje valstybėje narėje pabėgėlio statusą įgijusio trečiosios šalies piliečio kitoje valstybėje narėje, kurioje jis gyvena, yra pateiktas jo kilmės šalies prašymas jį išduoti, prašomajai valstybei narei nagrinėjant šį prašymą nėra privalomas pirmosios valstybės narės priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą, todėl ji neprivalo atsisakyti išduoti šį asmenį tol, kol galioja šis sprendimas.

Vis dėlto pagal negražinimo principą, kuris, kaip pagrindinė teisė, užtikrinamas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnyje, siejamame su Konvencijos dėl pabėgėlių statuso, papildytos Protokolu dėl pabėgėlių statuso, 33 straipsniu ir Pagrindinių teisių chartijos 19 straipsnio 2 dalimi, prašomoji valstybė narė įpareigojama atsisakyti išduoti prašomą asmenį, jeigu atskirai ir pagal naujausius duomenis patikrinusi, ar laikomasi šio principo, ši valstybė narė mano, jog yra rimtų ir pagrįstų priežasčių manyti, kad šiam asmeniui paskirties šalyje kils realus pavojus patirti pagal šias Pagrindinių teisių chartijos nuostatas draudžiamą elgesį.

Atliekant šį patikrinimą kitos valstybės narės priimtas sprendimas suteikti pabėgėlio statusą yra labai svarbi aplinkybė, į kurią prašomoji valstybė narė turi atsižvelgti tikrindama, ar ekstradicija nepažeis Pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų teisių. Šiuo tikslu ir siekiant užtikrinti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje priimamų sprendimų nuoseklumą tokių valstybių narių kompetentingos institucijos, laikydamosi ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtinto lojalaus bendradarbiavimo principo, turi keistis informacija.